

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	Ugdoma kompetencija – Lyderystė. Tikslas – didinti supratimą apie skaidrią lobistinę veiklą ir jos naudą priimant geresnius sprendimus; suteikti įgūdžius ir įrankius bendravimui su lobistais ir kitomis interesų grupėmis; gerinti interesų grupių įtraukimą į teisėkūrą ir kitus sprendimus; supažindinti su lobistinės veiklos teisiniu reguliavimu; suteikti įgūdžius atpažinti lobistinę veiklą ir ją skaidriai deklaruoti.		180
1.	Įžanga Šiuolaikinis lobizmas pradėjo formuotis po II-ojo Pasaulinio karo, kaip spartėjančios globalizacijos, demokratizacijos, augančios tarptautinės rinkos ekonomikos, ekonomikos diversifikacijos paskatintas procesas. Besiplečiant valstybių funkcijoms, augant gyventojų skaičiui, politiniams procesams tampant demokratiškesniais, atviresniais bei vystantis bendradarbiavimui tarp skirtingų valstybių – išaugo poreikis plėsti valstybės institucinius mechanizmus bei kurti įvairias specializuotas taisykles. Priimami įvairūs įstatymai neišvengiamai turi nevienodą poveikį skirtingiems verslo subjektams ar gyventojams bei reikalauja juos nuolat prisitaikyti prie besikeičiančių veiklos sąlygų ar taisyklių. Be to, stiprėjo poreikis tiek patiems politikams, tiek institucijoms bendrai derinti tiek savo tarpusavio santykius, tiek sprendimus ir jų pasekmes su skirtingomis interesų grupėmis, siekiant išvengti aštrių konfliktų ir nenumatytų neigiamų pasekmių. Pirmasis Lobistinės veiklos įstatymas Lietuvoje buvo priimtas dar 2000-aisiais metais, besiruošiant šalies stojimui į Europos Sąjungą, kadangi tai buvo viena iš sudėtinių stojimo sutarties sąlygų, susijusių su skaidrumu, atskaitomybe ir etišku valdymu. Nuo to laiko – lobistinės veiklos reguliavimas Lietuvoje tobulintas 5 kartus ir šiuo metu galioja 2021 m. įsigaliojusi šio įstatymo redakcija. Pastaroji redakcija turėjo ženklių teigiamą poveikį iki tol mūsų šalyje egzistavusiai lobistinės veiklos konjunktūrai. Sukurto reguliavimo dėka save kaip lobistus identifikuojančios daugiau interesų grupių, atsiranda vis daugiau profesionalų lobistų teikiančių interesų atstovavimo paslaugas. Auga ir žiniasklaidos bei visuomenės dėmesys, didėja visuomenės lūkesčiai ir skaidrumo standartai, mažėja nelegalaus ir neteisėto lobizmo atvejai. Šių mokymų tikslas yra supažindinti jus su lobistinės veiklos samprata, padėti suprasti lobistinės veiklos naudą bei reikšmę, suteikti įgūdžius atpažinti lobistinę veiklą ir tinkamai ją skaidriai deklaruoti, didinti supratimą apie skaidrią lobistinę veiklą ir jos naudą priimant geresnius sprendimus, suteikti įgūdžius ir įrankius bendravimui su lobistais ir kitomis interesų grupėmis, gerinti interesų grupių įtraukimą į teisėkūrą ir kitus sprendimus.	Video	
2.	Šiuolaikinis lobizmas Lobizmas yra natūrali demokratinio proceso dalis. Dalindamiesi ekspertinėmis žiniomis, teisėtais lūkesčiais ir įrodymais apie politikos problemas bei jų sprendimo būdus, įvairios interesų grupės suteikia politikams ir tarnautojams vertingų praktinių įžvalgų ir duomenų, kurie padeda formuoti viešąją politiką. Informacija iš įvairių interesų grupių ir suinteresuotųjų šalių padeda politikos formuotojams suprasti politikos kaitos galimybes, poreikius, identifikuoti galinčias kilti teigiamas ar neigiamas sprendimų pasekmes, numatyti galimus kompromisus. Lobizmas lemia geriau informuotus sprendimus ir prisideda prie sprendimo priėmimo validumo. Vis dėlto, kartais viešąją politiką gali paveikti siauros interesų grupės, jų slapta ir tendencingai pateikti duomenys, neteisingi ar selektyvūs argumentai. Todėl gali būti priimti neviseškai teisingi sprendimai, iškreipiantys egzistuojančias konkurencines sąlygas ar sumažinantys piliečių, politikų ir verslo pasitikėjimą pagrindiniais demokratiniais procesais. Siekiant to išvengti – svarbu nustatyti tinkamas lobistinės veiklos ir interesų grupių dalyvavimo politikos formavimo procese sąlygas. Tai reiškia, jog visos pusės žinos ir laikysis vienodų bendradarbiavimo praktikų bei standartų. Nors lobizmas visuomet viešajame gyvenime egzistavo kaip praktinė veikla, tačiau tik prieš 30 metų atsirado poreikis suregulamentuoti ir standartizuoti šiuolaikinio lobizmo praktikas. 1995 m. Jungtinės Amerikos Valstijos priėmė	Video	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>„Lobistinės veiklos atskleidimo įstatymą“. Tais pačiais metais Europos Sąjunga taip pat sukūrė lobizmo reguliavimo mechanizmą ir įsteigė „Skaidrumo registrą“.</p> <p>Bet koks šiuolaikinės lobistinės veiklos reglamentavimas visų pirma apibrėžia bazines bendravimo taisykles, informacijos apsikeitimo formas, procedūras ir abipusės atskaitomybės ribas, viešumą. Lietuvoje, kaip ir daugelyje demokratiškesnių šalių, lobistinės veiklos reguliavimas ir jo praktinis taikymas yra nuolatinių diskusijų objektas. Bendrąja prasme lobistinės veiklos reglamentavimas prisideda ne tik prie skaidrumo didėjimo, bet ir prie lobizmo pripažinimo kaip teisėtos, legalios veiklos. Tai yra ypač svarbu, kadangi net ir šiais laikais lobizmas yra stigmatizuojamas, vertinant jį neigiamai, nevienareikšmiškai ir įtariai. Šiuolaikinio lobizmo reguliavimas leidžia palengvinti politikos formuotojų ir interesų grupių bendradarbiavimą bei keitimąsi informacija. Galiausiai tai padeda visuomenei ir verslui įsitraukti ir prisidėti prie valstybės valdymo, o politikams ir institucijoms tapti įgalintiems, sprendžiant visuomenei aktualius poreikius, problemas.</p> <p>Tai pabrėžia ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), kuri lobizmui didelį dėmesį skiria nuo 2010 m., kai buvo patvirtinti EBPO Lobizmo skaidrumo ir sąžiningumo principai. Visgi EBPO pabrėžia, kad daugelyje šalių lobistinę veiklą vykdančių interesų grupių skaidrumas yra ribotas, o supratimas apie lobistinę veiklą daugumoje šalių yra per siauras.</p>		
	<p>Nepaisant egzistuojančio reglamentavimo, sukurtų geros valdysenos standartų, įdiegtų skaidrumo registrų ir panašių priemonių – tiek ES lygiu, tiek ir Lietuvoje įvairios lobistų apklausos rodo, kad reguliavimas vis dar nėra iki galo aiškus, konkretus ir tinkamas besivystančioms šiuolaikinio lobizmo praktikoms.</p> <p>Lietuvoje veikiantis reguliavimas yra kritikuojamas dėl dviejų pagrindinių priežasčių:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reglamentavimas aprėpia tik siaurą ratą interesų grupių; 2) nustatytos taisyklės ir standartai yra lanksčiai interpretuojami, todėl tai neužtikrina vieningos ir standartizuotos lobizmo praktikos visiems, siekiantiems dalyvauti teisėkūros procese ar politikos formavime. 	Video	
	<p>Lobizmas yra teisėta ir pripažinta veikla daugelyje pasaulio valstybių, tačiau šiuolaikinėse demokratijose lobizmas dažnai yra reglamentuojamas tam tikrais specialiais įstatymais, siekiant užtikrinti skaidrumą ir išvengti korupcijos bei apsaugant ir įgalinant tiek sprendimų priėmėjus, tiek interesų grupes veikti.</p> <p>Reikšmingiausios sąlygos, kurios būdingos ir apibrėžia lobistinę veiklą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikla, kuria siekiama daryti įtaką; • Įtaka daroma politikams ir tarnautojams (sprendimų priėmėjams); • Įtaka daroma atstovaujant konkrečios interesų grupės pozicijas, siekiama jai naudoti; • Siekiama, kad būtų priimti arba nepriimti teisės aktai ar kiti sprendimai; • Lobizmas yra teisėta veikla. 	List	
	<p>Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas lobistinę veiklą apibrėžia taip:</p> <p>„Lobistinė veikla – fizinio asmens, juridinio asmens arba kitos organizacijos ar jų padalinio veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims, kad lobistinės veiklos užsakovo ar lobistinės veiklos naudotojo interesais būtų priimami arba nepriimami teisės aktai.“</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Dirbtinio intelekto platformos „ChatGPT“ paprašius pateikti termino „lobizmas“ apibrėžimą – gaunamas atsakymas:</p> <p>„Lobizmas yra veikla, kuria siekiama daryti įtaką politiniams sprendimams ar viešajai politikai, dažniausiai per tiesioginį sąveiką su įstatymų leidėjais, vykdomosios valdžios atstovais ar kitais valdžios pareigūnais. Lobistai paprastai atstovauja tam tikrų interesų grupėms, įmonėms, profesinėms sąjungoms, nevyriausybiniams organizacijoms ar kitoms institucijoms ir siekia paveikti sprendimų priėmimą jų klientų ar narių naudai.</p>		
	<p>Pagrindinės ir dažniausiai sutinkamos šiuolaikinio lobizmo veiklos formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informacijos ir argumentų teikimas įstatymų leidėjams ir kitiems pareigūnams; - Susitikimų su politikais ir jų patarėjais organizavimas; - Rašytinių ir žodinių nuomonių ar pozicijų pateikimas įstatymų projektams; - Dalyvavimas viešuose svarstymuose ir diskusijose. 		
	<p>Skaidrumo ir sąžiningumo principai lobizmo srityje</p> <p>EBPO yra identifikavusi keturis kertinius principus, kurie turi būti vystomi valstybėje, siekiant skaidraus ir įtraukiančio lobizmo. Susipažinkite. Kuriuos principus sudarančios dalys, Jūsų nuomone, yra svarbiausios?</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad iš pirmo žvilgsnio šie principai tarpusavyje gali pasirodyti tapatūs, o skirtumai tarp jų – mažareikšmiai, tačiau šie subtilūs skirtumai yra orientuoti į skirtingas tikslines grupes ir kompleksines lobistinės veiklos problemas.</p> <p>Užduotis: pažymėkite, Jūsų nuomone, svarbiausias principų sudedamąsias dalis (a, b, c, d – galite žymėti ir visus atsakymų variantus)</p>	Paragraph	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min																
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="149 248 464 402">1. Atvirumui ir prieigai užtikrinti – reikia nuolat kurti visiems sąžiningą ir efektyvią sistemą</td><td data-bbox="464 248 772 402">2. Didinti skaidrumą ir viešumą</td><td data-bbox="772 248 1058 402">3. Skatinti įtraukumo kultūrą</td><td data-bbox="1058 248 1367 402">4. Įgyvendinimo, kontrolės ir vertinimo mechanizmai</td></tr> <tr> <td data-bbox="149 402 464 708">a) Visos suinteresuotos šalys turi turėti realią prieigą prie viešosios politikos įgyvendinimo ir vystymo</td><td data-bbox="464 402 772 708">a) Institucijų atstovai, piliečiai ir verslo grupės turi gauti visą jiems aktualią informaciją</td><td data-bbox="772 402 1058 708">a) Viešose organizacijose turi būti skatinama atvirumo visiems kultūra</td><td data-bbox="1058 402 1367 708">a) Lobistinę veiklą kontroliuojantys asmenys turi padėti visoms pusėms užtikrinti, jog reikalavimai yra nuosekliai ir sistemingai veikia praktikoje padėtų užtikrinti nuoseklų reikalavimų taikymą praktikoje</td></tr> <tr> <td data-bbox="149 708 464 922">b) Svarbu atsižvelgti į vietos socio-politinį ir administracinio konteksto ypatumus</td><td data-bbox="464 708 772 922">b) Valstybė turi suteikti teisę ir įgalinti pilietinę visuomenę, medijas, verslą ir visuomenę nagrinėti vykdomą lobistinę veiklą ir jos poveikio rezultatus</td><td data-bbox="772 708 1058 922">b) Lobistai turi laikytis profesionalumo ir skaidrumo reikalavimų</td><td data-bbox="1058 708 1367 922">b) Reikia mokytis iš praktinės patirties ir periodiškai įvertinti, kaip veikia nusistatytos taisyklės ir gairės</td></tr> <tr> <td data-bbox="149 922 464 1079">c) Lobistinės veiklos reglamentavimo standartai turi būti nuosekliai taikomi visos sistemos lygmeniu</td><td data-bbox="464 922 772 1079"></td><td data-bbox="772 922 1058 1079">c) Sprendimų priėmimas turi būti grindžiamas aiškiomis taisyklėmis ir gairėmis</td><td data-bbox="1058 922 1367 1079"></td></tr> </table>	1. Atvirumui ir prieigai užtikrinti – reikia nuolat kurti visiems sąžiningą ir efektyvią sistemą	2. Didinti skaidrumą ir viešumą	3. Skatinti įtraukumo kultūrą	4. Įgyvendinimo, kontrolės ir vertinimo mechanizmai	a) Visos suinteresuotos šalys turi turėti realią prieigą prie viešosios politikos įgyvendinimo ir vystymo	a) Institucijų atstovai, piliečiai ir verslo grupės turi gauti visą jiems aktualią informaciją	a) Viešose organizacijose turi būti skatinama atvirumo visiems kultūra	a) Lobistinę veiklą kontroliuojantys asmenys turi padėti visoms pusėms užtikrinti, jog reikalavimai yra nuosekliai ir sistemingai veikia praktikoje padėtų užtikrinti nuoseklų reikalavimų taikymą praktikoje	b) Svarbu atsižvelgti į vietos socio-politinį ir administracinio konteksto ypatumus	b) Valstybė turi suteikti teisę ir įgalinti pilietinę visuomenę, medijas, verslą ir visuomenę nagrinėti vykdomą lobistinę veiklą ir jos poveikio rezultatus	b) Lobistai turi laikytis profesionalumo ir skaidrumo reikalavimų	b) Reikia mokytis iš praktinės patirties ir periodiškai įvertinti, kaip veikia nusistatytos taisyklės ir gairės	c) Lobistinės veiklos reglamentavimo standartai turi būti nuosekliai taikomi visos sistemos lygmeniu		c) Sprendimų priėmimas turi būti grindžiamas aiškiomis taisyklėmis ir gairėmis		Table arba list'ą su check box'ais	
1. Atvirumui ir prieigai užtikrinti – reikia nuolat kurti visiems sąžiningą ir efektyvią sistemą	2. Didinti skaidrumą ir viešumą	3. Skatinti įtraukumo kultūrą	4. Įgyvendinimo, kontrolės ir vertinimo mechanizmai																
a) Visos suinteresuotos šalys turi turėti realią prieigą prie viešosios politikos įgyvendinimo ir vystymo	a) Institucijų atstovai, piliečiai ir verslo grupės turi gauti visą jiems aktualią informaciją	a) Viešose organizacijose turi būti skatinama atvirumo visiems kultūra	a) Lobistinę veiklą kontroliuojantys asmenys turi padėti visoms pusėms užtikrinti, jog reikalavimai yra nuosekliai ir sistemingai veikia praktikoje padėtų užtikrinti nuoseklų reikalavimų taikymą praktikoje																
b) Svarbu atsižvelgti į vietos socio-politinį ir administracinio konteksto ypatumus	b) Valstybė turi suteikti teisę ir įgalinti pilietinę visuomenę, medijas, verslą ir visuomenę nagrinėti vykdomą lobistinę veiklą ir jos poveikio rezultatus	b) Lobistai turi laikytis profesionalumo ir skaidrumo reikalavimų	b) Reikia mokytis iš praktinės patirties ir periodiškai įvertinti, kaip veikia nusistatytos taisyklės ir gairės																
c) Lobistinės veiklos reglamentavimo standartai turi būti nuosekliai taikomi visos sistemos lygmeniu		c) Sprendimų priėmimas turi būti grindžiamas aiškiomis taisyklėmis ir gairėmis																	
	<p>Pirma nuosekli „2 gylio“ dalis, ji pateikiama taip:</p> <p>Tekstas kviečiantis atsisiųsti „2 galio“ info:</p> <p>Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) lobizmui didelį dėmesį skiria nuo 2010 m., kai buvo patvirtinti EBPO Lobizmo skaidrumo ir sąžiningumo principai. Šiame atsisiuntimui skirtame dokumente pateikiama trumpa naujausioje EBPO ataskaitoje išskiriamų lobistinės veiklos tendencijų apžvalga.</p> <p>Atsisiunčiamo PDF tekstas.</p>																		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>EBPO ataskaita „Lobbying in the 21st Century. Transparency, Integrity and Access“</p> <p>Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) lobizmui didelį dėmesį skiria nuo 2010 m., kai buvo patvirtinti EBPO Lobizmo skaidrumo ir sąžiningumo principai. Naujausioje 2021 m. ataskaitoje ši organizacija išskiria aktualias lobistinės veiklos tendencijas:</p> <p>1. Tik nedaugelyje pasaulio šalių lobizmo rizikos yra sprendžiamos įtvirtinant skaidrumo registrus. Pavyzdžiui, 2020 m. iš 41 EBPO analizuotos šalies, 23 taikė tam tikras lobistinės veiklos skaidrumo priemones. Dažniausios priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Viešas registras su informacija apie lobistinę veiklą. b) Įpareigojimas politikams ir tarnautojams atskleisti informaciją apie susitikimus su lobistais per atviras darbotvarkes. c) Reikalavimas atskleisti, kaip į lobistų siūlymus buvo atsižvelgta sprendimų priėmimo procesuose. <p>2. Skaidrumas lobistinėje veikloje išaugo tose šalyse, kurios turi skaidrumo registrus.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Skaidrumo lygiai tarp šalių skiriasi, kadangi skaidrumo reikalavimai neapima visos valstybės teisėkūros sistemos. b) Daugumoje šalių skaidrumas yra ribotas tiek dėl to, kas vykdo lobistinę veiklą, tiek dėl to, kam yra taikomas. Daliai interesų grupių, kurios de facto yra lobistai (pavyzdžiui, kai kurios NVO (nevyriausybinių organizacijos) ir įvairių sričių ekspertų idėjų kalvės (angl. Think tank)), ne visada yra taikomi skaidrumo reikalavimai. <p>3. Skaitmeninių technologijų ir socialinių medijų plėtros laikais lobizmas tapo sudėtingesnis.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Nebeužtenka įprastai teisės aktuose naudojamo apibrėžimo „žodinis arba rašytinis lobisto ir politiko ar tarnautojo bendravimas, siekiant daryti įtaką teisės aktams ar administraciniams ar administracinius sprendimus“. b) Įtakos mechanizmai ir kanalai tapo įvairesni – vis dažniau politikos procesą gali paveikti nevyriausybinių organizacijos, tyrimų centrai ir tam tikrų sričių ekspertų grupės. Tam gali būti pasitelkti įvairesni komunikacijos kanalai. c) Vyksta įvairios socialinės inžinerijos strategijos ir komunikacinės kampanijos, skirtos informuoti, dezinformuoti ar pakeisti viešąją nuomonę. Tai didina pasitikėjimą tiek vyriausybėmis, tiek tais, kurie daro įtaką politikos formavimo procesui, ypač verslui. <p>4. Didėja susidomėjimas tuo, kas finansuoja tyrimus, kompetencijų centrus ir piliečių organizacijas, taip pat apie socialinės žiniasklaidos naudojimą kaip lobizmo įrankį.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kanados Lobistų registras ir ES Skaidrumo registras yra vienintelės sistemos, reikalaujančios lobistų atskleisti informaciją apie socialinės medijos ir kitų viešųjų ryšių kampanijų naudojimą kaip lobizmo įrankį. b) Nors politinio finansavimo skaidrumas yra aukštas, kai kurios sritys išlieka neapibrėžtos ir aktualios, pavyzdžiui, skaitmeninės reklamos finansavimas politinėms partijoms ir kandidatams. <p>5. Asmenų judėjimas iš privataus sektoriaus į viešąjį ir atvirkščiai, kai darbo patirtis dirbant viename sektoriuje yra panaudojama perėjus dirbti į kitą sektorių išlieka opia problema, nepaisant griežtų standartų interesų konflikto valdymui.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Pavyzdžiui, tik kelios šalys yra įtvirtinusios „atvėsimo“ laikotarpius įstatymų leidybos procese dalyvaujantiems politikams ir tarnautojams. <p>6. Lobistai ir verslas yra vis labiau stebimi, todėl jiems reikalingas aiškesnis reguliavimas, kad jie galėtų teisėtai dalyvauti politikos formavimo procese.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Elgesio kodeksai išlieka pagrindiniu įrankiu, tačiau jais galima palikti per daug vietos interpretacijai. 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Svarbu tobulinti standartus ir gaires visame valstybės teisėkūros, sprendimų priėmimų ir naudojamų instrumentų bei poveikio priemonių spektre.</p> <p>b) Lobistai ir verslas turi būti viešai informuoti apie įrankių būdus, jog teisėkūros procesuose galėtų dalyvauti taip, kad nekiltų abejonių dėl jų veiklos teisėtumo.</p> <p>c) Suinteresuotosios šalys dažnai įtraukiamos per vėlai arba joms suteikiama per mažai informacijos tam, kad jos galėtų daryti įtaką siūlomiems reguliavimams ar politikai.</p> <p>d) Skirtingos interesų grupės turi turėti lygias teises ir būti vienodai informuotos, jog galėtų dalyvauti teisėkūros ir politikos formavimo procese.</p> <p>Su pilna EBPO ataskaita „Lobbying in the 21st Century. Transparency, Integrity and Access“ susipažinti galite: https://www.oecd.org/en/publications/lobbying-in-the-21st-century_c6d8eff8-en.html</p> <p>Be to, Lietuvoje, kaip ir kitose ES šalyse EBPO tyrimai, analizės ir rekomendacijos susijusius su lobistinės veiklos praktikomis turi didelę įtaką kuriant lobistinės veiklos reguliavimą, todėl prasminga susipažinti su Rekomendacijomis dėl skaidrumo ir sąžiningumo lobizmo bei įtakos srityje: https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/256/256.en.pdf.</p>		
	<p>Lobistų savireguliacija Lietuvoje</p> <div data-bbox="184 727 483 831"> <p>LIETUVOS LOBISTŲ ASOCIACIJA</p> </div> <p>Lietuvoje lobistus vienijanti asociacija susikūrė 2022 metais. Vienas iš esminių asociacijos tikslų yra į dialogą kviesti politikus, valstybės ir savivaldybių institucijų atstovus, siekiant kartu kurti modernų lobistinės veiklos teisinį reglamentavimą bei praktiką.</p> <p>Asociacija įsteigta jos steigėjams priėmus steigiamąją deklaraciją (nuorodą atsidaryti savarankiškai https://lobistuasociacija.lt/wp-content/uploads/2022/08/LLA_deklaracija.pdf).</p> <p>Asociacijos įstatai numato, kad asociacijos nariais gali būti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka registruoti lobistai bei asmenys, kurie atstovauja juridinius asmenis arba kitas organizacijas ar jų padalinius, vykdančius lobistinę veiklą.</p> <p>Asociacijos nariai taip pat vadovaujasi Lietuvos lobistų asociacijos Etikos kodeksu (nuoroda atsidaryti savarankiškai https://lobistuasociacija.lt/wp-content/uploads/2022/08/LLA_etikos_kodeksas.pdf), kuriuo pirmą kartą Lietuvoje buvo įvardinti svarbiausi lobistų veiklos principai – skaidrumas, profesionalumas ir pagarba.</p>	TABS	
2. 1.	Lobizmo reikšmė, nauda ir grėsmės		
	Lobizmas ir interesų grupių siekis atstovauti savo interesus, yra neišvengiama demokratijos dalis. Be interesų grupių dalyvavimo politikos formavimo ir teisėkūros procesuose, demokratija negalėtų pilnavertiškai funkcionuoti.	Video	
	<p>Visuomenei lobizmas reikšmingas, nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lobistai atstovauja organizacijoms, kurios specializuojasi tam tikrose srityse, pavyzdžiui: sveikatos apsaugos, švietimo, technologijų, aplinkosaugos ir kt.; 	Video	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> Lobistai suteikia visuomenei svarbią informaciją apie įvairias reguliuojamas valstybės sritis, padeda geriau suprasti sudėtingus klausimus, sprendžia esamus praktinius iššūkius ir siūlo galimas veiklos tobulinimo alternatyvas; Lobistinė veikla leidžia įvairioms visuomenės grupėms būti išgirstoms ir daryti įtaką politikos formavimui, kadangi lobistai atstovauja ne tik verslą, bet ir įvairias interesų grupes, įskaitant vartotojus, pažeidžiamas visuomenės grupes, darbuotojus, nevyriausybines organizacijas ar kt.; Skirtingų interesų grupių įsitraukimas į politikos formavimo ir teisėkūros procesus padeda užtikrinti, kad politika būtų formuojama atsižvelgiant į daugiau skirtingų nuomonių ir pozicijų t.y. platesnę visuomenės dalį; Tinkamai reguliuojama lobistinė veikla padidina politikos skaidrumą ir atskaitingumą. Vieši registrai ir privalomas informacijos atskleidimas apie lobistinę veiklą padeda užtikrinti, kad sprendimų priėmėjai bei siekiantys juos paveikti asmenys veiklą vykdo atvirai ir sąžiningai. 		
	<p>Sprendimų priėmėjams lobizmas reikšmingas, nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lobistai teikia sprendimų priėmėjams vertingas ekspertines žinias ir duomenis, kurie padeda priimti informuotus sprendimus. Lobistai pristato praktinius veiklos pavyzdžius, užsienio rinkų tendencijas, naujausius tyrimus, analizes ir duomenis, kurie yra svarbios politikos formavimui. Lobistai pasiūlo sprendimų alternatyvas ir būdus, kurie nebūtinai buvo apgalvoti, pastebėti ar įvertinti sprendimų priėmėjų. Lobistinė veikla padeda kurti efektyvesnę ir inovatyvesnę politiką bei sprendimus. Lobistai užtikrina atgalinį ryšį apie esamų politikos priemonių bei reguliavimų poveikį ir veiksmingumą kasdienėje praktinėje veikloje. Tai padeda sprendimų priėmėjams toliau diskutuoti apie reikalingas korekcijas ir patobulinius. Lobizmas padeda į politikos formavimą įtraukti įvairias visuomenės grupes ir išryškina jų interesus bei pozicijas. Tai padeda siekti politikos, kuri labiau atspindėtų visuomenės įvairovę ir skirtingus poreikius. 	Video	
	<p>Lobizmo nauda: (jeigu techniškai įmanoma – pasiūlyti patiems pajuodintam principui priskirti paaiškinimą)</p> <ul style="list-style-type: none"> Sprendimų kokybė. Gaudami įvairesnės informacijos, sprendimų priėmėjai priima labiau pagrįstus sprendimus, kurie atspindi realią padėtį, yra veiksmingesni ir labiau subalansuoti. Interesų balansas. Lobistai padeda suderinti skirtingus interesus, užtikrina, kad nei viena grupė neturėtų neproporcingos įtakos politikos formavimo procese ir nedominuotų „nepamatuotos“ politinės ar asmeninės ambicijos. Viešumas. Lobizmas, vykdomas skaidriai ir viešai, padeda užtikrinti, kad sprendimų priėmimo procesas būtų atviras ir atskaitingas visuomenei. Tai padeda sumažinti korupcijos riziką ir padidina pasitikėjimą viešaisiais sprendimais, juos legitimuoja. Įtraukumas. Užtikrinus įvairių interesų grupių atstovavimą, lobizmas kuria įtraukią ir atvirą demokratiją. Techninė ir administracinė pagalba. Įmonės ir organizacijos, pasitelkdamos jų turimus žmogiškuosius išteklius ir ekspertines žinias, gali padėti rengti projektus ir sumažinti institucijai tenkančius administracinius sprendimo kaštus. 	Accordeon	
	Tačiau lobizmas gali kelti ir grėsmių demokratijai, skaidrumui, atskaitomybei ir viešajam interesui, jei jis nėra tinkamai vykdomas, prižiūrimas ir reguliuojamas.	Paragraph	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Lobizmo grėsmės: (jeigu techniškai įmanoma – pasiūlyti patiems pajuodintam principui priskirti paaiškinimą)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nelygi prieiga. Interesų grupės, valdančios didesnius išteklius (žinių, finansų ir kt.) turi daugiau galimybių vykdyti lobistinę veiklą, todėl jos gali daryti neproporcingą įtaką politikos formavimo ir teisėkūros procese. Tai gali lemti situacijas, kai dalies grupių interesai yra labiau ginami nei kitų visuomenės grupių. • Demokratijos iškraipymas. Didelė įtaka gali iškraipyti demokratinį procesą, susilaukti neigiamos visuomenės reakcijos, kai politikai ir tarnautojai labiau atsižvelgia į verslo ar lobistų interesus, nei į bendrąjį visuomenės gerį. • Paslėpta įtaka. Jei lobistinė veikla nėra tinkamai reguliuojama ir vykdoma neskaidriai, gali būti sunku suprasti, kas daro įtaką sprendimams. • Pasitikėjimo mažėjimas. Trūkstant skaidrumo, visuomenė gali prarasti pasitikėjimą politine sistema ir manyti, kad sprendimai priimami už „uždary durų“, atsižvelgiant tik į siaurų interesų grupių poreikius. • Interesų konfliktai. Jei politikai ar tarnautojai yra per daug susiję su tam tikromis interesų grupėmis, gali kilti interesų konfliktai, dėl kurių priimami sprendimai nebus objektyvūs ir teisingi. • Vienpusiškas informavimas. Jei politikai gauna informaciją tik iš tam tikrų interesų grupių, gali būti priimami sprendimai, kurie neatspindi visuomenės poreikių ir interesų. • Papildomi kaštai. Skaidrumą užtikrinančios praktikos (susitikimų deklaravimas, interesų deklaracijos, viešos darbotvarkės ir kt.), bendravimas su suinteresuotomis šalimis reikalauja papildomų administracinių ir organizacinių kaštų. • Sprendimo priėmimo laikas. Nuosekliai atliekant visas teisėkūros derinimo procedūras, organizuojant susitikimus, derinant pozicijas ir ieškant kompromisų sprendimo priėmimo laikas gali išsitęsti. 	List	
2.2.	Interesų grupės vykdančios lobizmą		
	<p>Lobizmą gali vykdyti įvairios grupės ir organizacijos, nepriklausomai nuo jų dydžio, veiklos srities.</p> <p>Dažniausiai terminą „lobizmas“ siejame su verslu, verslo atstovais ir verslo asociacijomis. Verslo sektorių atstovauja ir lobistinę veiklą vykdo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Korporacijos. Stambios verslo bendrovės, įmonių grupės, veikiančios ne vienoje šalyje ir (ar) ne vienoje verslo srityje. Korporacijos dažnai turi pakankamus išteklius, kad galėtų samdyti profesionalius lobistus ar yra sukūrusios vidinius specializuotus lobizmo padalinius, siekiant daryti nuolatinę įtaką politikos formuotojams ir teisės aktams, kurie turi tiesioginį poveikį jų verslui. 2. Sektorinės verslo asociacijos. Organizacijos, atstovaujančios tam tikram sektoriui, paprastai orientuojasi tik į konkrečiam sektoriui aktualią politiką ir teisėkūrą. 3. Nacionalinės verslo asociacijos. Pramonės, verslo, investuotojų ir kt. asociacijos, kurios paprastai orientuojasi į įvairiuose sektoriuose veikiančių verslo bendrovių interesų atstovavimą ir dažniau dalyvauja horizontaliose (darbo santykių, mokesčių, aplinkosaugos ir pan.) politikų formavimo ir teisėkūros procesuose. 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Visgi, lobistinę veiklą vykdo bei savo interesus gina ir kitos interesų grupės ar organizacijos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. NVO. Nevyriausybinių organizacijų dirba įvairiose srityse, nuo žmogaus teisių iki aplinkos apsaugos, dažnai dalyvauja politikos formavimo ir teisėkūros procesuose, siekdamos įgyvendinti savo misiją ir pasiekti savo tikslus. 2. Pilietinės visuomenės grupės. Bet kokios organizuotos piliečių grupės, gali siekti daryti įtaką politikai jiems aktualiais klausimais, pavyzdžiui, sveikatos apsaugos, švietimo ar socialinės apsaugos srityse. 3. Kitos asociacijos. Dalis asociacijų negali būti priskirtos tiesiogiai verslo ar nevyriausybiniam sektoriui, tačiau jos taip pat siekia dalyvauti politikos formavimo ir teisėkūros procesuose (pvz. Savivaldybių asociacija). 4. Profesinės sąjungos. Jos taip pat vykdo lobistinę veiklą už darbuotojų teises, geresnes darbo sąlygas, aukštesnius atlyginimus ir kitas su darbuotojų gerove susijusias politikos priemones. 5. Darbuotojų organizacijos. Organizacijos, atstovaujančios tam tikros srities darbuotojų interesams ir dažniausiai siekiančios paveikti savos srities politikos formavimą. 6. Įvairių sričių ekspertų grupės (institutai). Šios organizacijos įprastai vadovaujasi tam tikra ideologija (pavyzdžiui, liberalizmas, socializmas), kuria remiantis atlieka tyrimus ir analizes įvairiose politikos srityse. Dažnai įsitraukia į specifinių politikų formavimo procesą ar teisėkūrą, remdamiesi savo tyrimais ir teikia alternatyvius pasiūlymus ar išryškina neigiamas sprendimų pasekmes. 7. Universitetai ir mokslinių tyrimų centrai. Tiesiogiai dalyvauja švietimo ir mokslo politikos formavimo procese, tačiau vadovaudamiesi akademinės etikos principais vykdo ir įvairius verslo ar viešojo sektoriaus užsakytas apklausas, tyrimus, konferencijas ir kt. 8. Profesionalūs lobistai. Tai individualūs asmenys ar kontoros, kurių pagrindinė veikla yra lobizmas. Jie yra samdomi įvairių klientų – įmonių, asociacijų, NVO ar kitų organizacijų – siekiant daryti įtaką politikos formavimui bei teisėkūrai. 9. Viešųjų ryšių ir komunikacijos agentūros. Neretai teikia su lobizmu susijusias paslaugas kaip dalį savo platesnių komunikacijos ir viešųjų ryšių paslaugų, siekiant padėti klientams formuoti viešąją nuomonę ir daryti įtaką politikams. 		
	<p>Antra nuosekli „2 gylio“ dalis, ji pateikiama taip:</p> <p>Tekstas kviečiantis atsisiųsti „2 galio“ info:</p> <p>Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija bendru susitarimu susitarė dėl vieningos sistemos, veiklos principų, ir suderinto požiūrio į skaidrų ir etišką atstovavimą interesų grupėms. Šiame atsisiuntimui skirtame dokumente pateikiama trumpa informacija apie ES skaidrumo registrą.</p> <p>Atsisiunčiamo PDF tekstas.</p> <p>2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo <u>registro</u>.</p> <p>Skaidrumo registras – tai duomenų bazė, kurioje registruojami interesų grupių atstovai (organizacijos, asociacijos, grupės ir savarankiškai dirbantys asmenys), vykdančys veiklą, kuria siekiama daryti įtaką ES politikai ir sprendimų priėmimo procesui.</p> <p>Skaidrumo registro paskirtis – parodyti visuomenei, kokiems interesams atstovaujama ES lygmeniu, kas ir kieno vardu tai daro, kokie išteklių skiriami šiai veiklai (įskaitant finansinę paramą, dovanas, rėmimą ir t. t.). Pagrindiniai registro elementai:</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> - vieša svetainė, kurioje interesų grupių atstovai registruoja naujausią informaciją apie savo veiklą ES lygmeniu; - <u>elgesio kodeksas</u>, kuriame nustatyta, kaip interesų grupių atstovai turėtų bendrauti su ES institucijomis; - <u>skundų</u> teikimo mechanizmas, kuriuo naudodamasis bet kuris asmuo gali pasiekti, kad būtų pradėtas administracinis tyrimas dėl įtariamų registruotų interesų grupių atstovų elgesio kodekso nesilaikymo atvejų. <p>Europos Sąjungos skaidrumo registre šiuo metu yra užsiregistravę virš 12,5 tūkst. organizacijų ar asmenų, iš kurių:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 67 proc. (apie 8440) atstovauja savo įmonės interesus ar kolektyvinius sektoriaus (šakos) interesus b) 29 proc. (apie 3660) gina visuomeninius interesus ir neturi komercinio intereso c) 4 proc. (apie 580) gina atstovaujama klientų interesus <p>Kokias išvadas leidžia daryti apibendrinti Europos Sąjungos registro duomenys?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Registracijų skaičius skaidrumo registre pastarąjį dešimtmetį nuosekliai augo. - Aktyviausiai lobistinę veiklą vykdo individualios įmonės, jų grupės bei jas vienijančios prekybos ir verslo asociacijos. - Antra didžiausia grupė – nevyriausybinių organizacijų ir profesinės sąjungos. - Lobistinę veiklą vykdo ir akademinės institucijos, įvairių sričių ekspertų grupės ar tyrimų institucijos. - Didžiausia lobistinės veiklos koncentracija yra Belgijoje (Briuselyje). - Verslai ir organizacijos iš didžiųjų Europos Sąjungos valstybių vykdo aktyviausią lobistinę veiklą. - Registracijų skaičius lemia ne tik valstybės kiekybinis dydis, bet ir itin aukštas valstybės ekonominio išsivystymo lygis (Nyderlandai, Austrija, Suomija, Švedija, Šveicarija) . <p>Daugiau informacijos ir nuoroda į Skaidrumo registrą: https://transparency-register.europa.eu/index_lt</p>		
2.3.	Lobizmo formos, būdai ir kas nėra lobizmas		
	<p>Šiuolaikiniam lobizmui apibrėžti ir jį identifikuoti nebepakanka anksčiau taikyto supratimo, kadangi lobizmas nebeapsiriboja supratimu, jog tai „žodinis arba rašytinis lobisto ir politiko ar tarnautojo bendravimas, siekiant daryti įtaką įstatymų kūrėjams ir politikams“.</p> <p>Dėl skaitmeninių technologijų, socialinės žiniasklaidos plėtros ir kitų pokyčių, lobizmas, kaip ir viskas aplink mus, tapo daug profesionalesnis ir kompleksiškesnis. Šiuolaikinis lobizmas pasitelkia įvairius kanalus, formas ir priemones, siekdamas atkreipti dėmesį į savo ginamą sritį, iškeliant ir aktualizuojant problemas, pasiūlant sprendimus, jog įsitraukimas į politikos formavimą bei teisėkūrą būtų efektyvesnis.</p> <p>Lobizmas, kaip praktinė veikla, gali pasireikšti per skirtingus formatus ir strategijas, priklausomai nuo sprendžiamo klausimo kompleksškumo, gylio ir svarbos. Šios formos dažnai naudojamos kartu, siekiant sukurti kompleksines strategijas, kurios padėtų pasiekti norimus tikslus. Pagrindinės lobizmo formos:</p> <p>Tiesioginis lobizmas. Tai, be abejo, pagrindinė lobizmo forma, kuria lobistai tiesiogiai bendrauja su politikais ir tarnautojais. Šios veiklos formos pavyzdžiai: susitikimai su įstatymų leidėjais ar jų padėjėjais; dalyvavimas komitetų posėdžiuose ar klausymuose; rašytinių nuomonių ar pozicijų pateikimas įstatymų projektams; pokalbiai su sprendimų priėmėjais.</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Netiesioginis lobizmas. Ši forma siekia paveikti viešąją nuomonę ir taip atkreipti sprendimų priėmėjų dėmesį. Šios veiklos formos pavyzdžiai: viešųjų kampanijų organizavimas (pvz., reklamos, straipsniai, socialiniai tinklai); žiniasklaidos informavimas ir dalyvavimas viešosiose diskusijose; peticijų ar kitų piliečių aktyvumo formų skatinimas; informacinės medžiagos platinimas visuomenei.</p> <p>Koalicijų kūrimas. Interesų grupės dažnai jungiasi į koalicijas, koordinuoja veiksmus, kad sustiprintų savo balsą ir padidintų įtaką, susimąžintų vienai organizacijai tenkančius veiklos kaštus. Šios veiklos formos pavyzdžiai: bendrų pozicijų, raštų rašymas; dalyvavimas bendrose iniciatyvose, renginiuose ar kampanijose; skirtingų sektorių partnerysčių kūrimas (verslas ir NVO, NVO ir profesinės sąjungos ir pan.).</p> <p>Ekspertų pasitelkimas. Ekspertai turi galias žinias tam tikroje srityje ar temoje, todėl jų pateikiamos analizės ar įžvalgos yra dažnai pasitelkiamos, siekiant išryškinti konkrečios interesų grupės argumentus, aktualizuojant problemą ar poziciją. Šios veiklos formos pavyzdžiai: mokslinių tyrimų, studijų, analizių rengimas ir pristatymas; poveikio vertinimų atlikimas ir konsultacijų teikimas.</p> <p>Nuomonės formuotojai. Nuomonės formuotojai nebūtinai yra konkrečios temos ar srities ekspertai, tačiau jie taip pat pasitelkiami, siekiant atkreipti dėmesį, iškelti problemą ar sustiprinant argumentus. Šios veiklos formos pavyzdžiai: tinklaraštininkų, socialinės medijos, nuomonės formuotojų platformų naudojimas; tiesioginis jų bendravimas su politikais ir kitais sprendimų priėmėjais; nuomonės formuotojų žinomumo, atpažinimo viešojoje erdvėje naudojimas, iškeliant diskusiją, atkreipiant visuomenės dėmesį.</p>		
	<p>Trečia nuosekli „2 gylis“ dalis, ji pateikiama taip:</p> <p>Tekstas kviečiantis atsisiųsti „2 gylis“ info:</p> <p>Nei Lietuvoje, nei Europoje, nei bendrai pasaulyje nėra išskirtinai specializuotų lobistinių kampanijų konkursų. Visgi apie sėkmingas interesų atstovavimo kampanijas galime sužinoti ir panagrinėję viešųjų ryšių bendruomenės apdovanojimus. Šiame atsisiuntimui skirtame dokumente pateikiama trumpa informacija apie tokius konkursus ir jų laimėtojus.</p> <p>Atsisiunčiamo PDF tekstas.</p> <p>Viešųjų ryšių bendruomenė, kuri taip pat dažnai yra lobistinių kompanijų dalis, rengia įvairių rūšių viešųjų ryšių kampanijų konkursus.</p> <p>JAV vyksta Amerikos politinių konsultantų asociacijos (AAPC) „Pollie“ apdovanojimai, kartais dar vadinami „politinių konsultacijų oskarais“, kadangi jie labiau yra orientuoti į politinių kampanijų komunikaciją.</p> <p>Išsamiau 2024 m. laimėtojų „knyga“: https://theaapc.org/wp-content/uploads/2024/04/AAPC_2024_WinnersBookUPDATED.pdf</p> <p>Viešųjų reikalų tarybos „Grassroots Innovation“ apdovanojimai (JAV), kuriuose vienoje iš kategorijų skiriamas prizas už išskirtinę ir inovatyvią piliečių bei suinteresuotųjų šalių įtaką politiniam procesui bei lobizmo pastangas.</p> <p>Pavyzdžiui, 2023 m. šios tarybos prizas atiteko Bendruomenių Asociacijos institutui, kuris 2021 m. birželį po Majamyje (JAV) įvykusios pastato griuvimo tragedijos, lėmusios 98 mirtis, subūrė 600 savanorių ir savo 44 tūkst. narių tinklą, jog parengtų išsamų įvykio tyrimą bei rekomendacijas. Buvo nustatyta,</p>		

Nr.	Lobizmas						Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>kad tragediją sukėlė pastate esančio baseino nesandarumas – vanduo per jį tekėjo į vidines pastato konstrukcijas ir lėmė plieno konstrukcijų koroziją. Instituto ir jam talkinusių ekspertų parengtų rekomendacijų pagrindu buvo pakeisti susiję pastatų saugos standartai.</p> <div></div> <p>Mūsų regione – vienas svarbiausių komunikacijos specialistų renginių, „Mi&Links. Baltic Communication Awards“, vykstantis daugiau nei dešimtmetį, turi kategoriją „Viešieji reikalai.“ Ji apibrėžiama – kampanija ar programa, skirta daryti įtaką viešajai politikai ar įstatymų leidybos procesui, naudojant tokius metodus kaip ryšiai su žiniasklaida, reklama ir tiesioginis lobizmas.</p> <p>2024 metų apdovanojimuose II vietą šioje kategorijoje laimėjo ir Lietuvoje veikianti viešųjų ryšių agentūra „Adverum“. „Adverum“ konkursui pateikė kampaniją „Driving Change: Support for Better Road Infrastructure Funding“. Šios kampanijos užsakovas buvo asociacija „Lietuvos keliai“.</p> <p>Daugiau informacijos api „Mi&Links. Baltic Communication Awards“: https://miitandlinks.com/en/news/winners-2024-announced.</p>							
	Praktikoje nėra lengva identifikuoti ir nustatyti, kur prasideda ir baigiasi lobizmas. Ši lentelė gali būti padėti nustatyti ir įvertinti, ar tai yra lobizmas, ar ne.							
	Koncepcija	Dalyviai/Organizatoriai	Tikslinė auditorija	Tikslas	Strategijos ir formos	Sėkmės matavimas	Tabs	
	Informacinė, švietėjiška komunikacija	Ivairių prekių ir paslaugų teikėjai Pavienės įmonės ir organizacijos Asmenys ir bendruomenės	Plačioji visuomenė Visi prekių, paslaugų vartotojai Bendrieji segmentai	Didinti žinomumą apie konkretų klausimą, situaciją Kelti sąmoningumą	Vienkartinė intervencija Bendrieji informavimo kanalai (portalai, TV, radijas, pranešimai spaudai) Vieši renginiai	Auditorijos pasiekiamumas Žiniasklaidos dėmesys Visuomenės reakcija		

Nr.	Lobizmas						Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
			(jaunimas, moterys)	Dalintis naujausia informacija				
	Viešieji ryšiai	Organizacijos Susivienijimai Sričių profesionalai, ekspertai ir nuomonės formuotojai	Konkuruojanči os auditorijos ir organizacijos Konkrečios bendruomenė s, įstaigos Specializuoti vartotojų segmentai	Atskleisti ryšius ir sąveikas viešajame gyvenime Keisti elgesį ir mąstymą Aktualizuoti specifines problemas ir tikslus	Sisteminga ir nuosekli komunikacija per įvairius kanalus Specializuoti renginiai (apdovanojimai, minėjimai) Reputacija ir autoritetas Tyrimai, analizės Ryšių stiprinimas ir kūrimas	Poveikis pardavimams, žinomumui Pokyčiai rinkoje Išaugusi reputacija, pasitikėjimas Nauji santykiai, ryšiai		
	Lobizmas ir viešieji reikalai	Profesionalūs lobistai, jų grupės Organizacijos, atstovaujančios tikslinius interesus	Viešosios institucijos Tarnautojai ir politikos formuotojai Sprendimų priėmėjai	Keisti politiką, programas Paskirstyti išteklis Skatinti arba apsaugoti konkrečius interesus	Kompleksinė intervencija, apimanti aukščiau išvardintas priemones Išskirtinis dėmesys politikos formuotojams, tarnautojams Koalicijų formavimas Aukšto lygio susitikimai, derybos Tikslinių auditorijų mobilizavimas	Priimtas arba nepriimtas teisės aktas Tema ar problema, įtraukiama į reguliarią darbotvarkę Santykių stiprumas ir ryšys su sprendimų priėmėjais		
	Apibendrinimas Patarimai vadovui:							

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> Natūraliai priimkite faktą, jog Jūs, kaip įstaigos ar padalinio vadovas, kasdienėje savo veikloje susidursite su lobistinės veiklos apraiškomis, kadangi tai yra natūrali šiuolaikinio demokratinio proceso dalis bei teisėta verslo ar visuomenės reakcija į siūlomus pokyčius. Nevenkite bendradarbiavimo su kuo platesniu interesų grupių ratu, stenkitės įtraukti juos visus į sprendimų priėmimo ir stebėsenos procesus, kadangi tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu tai neabejotinai padės jums pasiekti geresnių rezultatų ir legitimesnių sprendimų jūsų kuruojamoje viešosios politikos srityje. Nepamirškite įsivertinti ir su pavaldžiais asmenims susivienodinti supratimo dėl su lobizmu susijusių grėsmių. Bendradarbiavimas su interesų grupėmis neturi būti savitiksliis, konfliktai ir skirtingos pozicijos, nuomonių nesutarimai yra neišvengiami. Siekiant sklandaus ir ilgalaikio bendradarbiavimo reikia dėti papildomas pastangas tinkamam rizikų valdymui. Esant poreikiui, imkitės papildomų kontrolės priemonių skaidrumui ir viešumui užtikrinti (pavyzdžiui, viešos transliacijos, susitikimų protokolai, partnerių sąrašai ir jų atrankos kriterijai). Atkreipkite dėmesį, jog Jūsų atžvilgiu gali būti taikomi ne tik tiesioginiai lobizmo veiksmai (susitikimai, raštų siuntimas, pastabų teikimas ir kt.), bet ir pasitelkiamos kitos įtakos formos, kaip koalicijų kūrimas, ekspertų ir nuomonės formuotojų pasitelkimas ir kitos netiesioginio lobizmo apraiškos. Atsiminkite, jog ir Jūs galite pasitelkti šiuos alternatyvius įtakos įrankius, siekdami pagrįsti savo siūlomo sprendimo teisingumą. Nedarykite klaidingos prielaidos, jog tik stambus verslas ir registruoti lobistai vykdo lobistinę veiklą. Tiek NVO, tiek akademinės institucijos, tiek profesinės sąjungos, tiek individualūs ekspertai, tiek piliečių bendruomenės gali turėti sąmoningų siekių pakeisti viešąją politiką. 		
3.	Viešojo sektoriaus ir interesų grupių bendradarbiavimas		
	<p>Viešojo sektoriaus ir interesų grupių bendradarbiavimas – tai procesas, kurio metu valstybinės institucijos ir įvairios visuomeninės, verslo organizacijos, atstovaujančios tam tikrus interesus, kartu siekia spręsti visuomenei, verslo aplinkai ar valstybei aktualias problemas ir kartu kuria, keičia, ar prižiūri viešąją politiką.</p> <p>Viešojo sektoriaus ir interesų grupių bendradarbiavimas – tai procesas, kurio metu valstybinės institucijos bei įstaigos ir įvairios visuomeninės, verslo organizacijos, atstovaujančios tam tikrus interesus, kartu siekia spręsti visuomenei, verslo aplinkai ar valstybei aktualias problemas ir kartu kuria, keičia, ar prižiūri viešąją politiką.</p> <p>Šiuolaikinės bendradarbiavimo formos gali būti dviejų rūšių:</p> <p>1. Formalios bendradarbiavimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> Įstatyminė bazė. Bendradarbiavimas, įtvirtintas įstatymuose, kituose teisės aktuose ar sutartyse. Etapais vykdomos teisėkūros procedūros, vyksta formalūs institucijų posėdžiai, teikiamos išvados, vieši balsavimai, teisės aktai registruojami duomenų bazėse, laikomasi nustatytų derinimo terminų, raštvedybos taisyklių ir standartų. Institucinės struktūros. Bendradarbiavimas vyksta per specialiai tam sukurtas institucijas, tarybas, komisijas ar darbo grupes. Viešieji pirkimai. Viešasis sektorius gali įsigyti prekes ar paslaugas iš rinkos per viešųjų pirkimų procedūras. Teisminė sistema. Atliekama teisės viršenybės įtvirtinimo, arbitro funkcija sprendžiant viešojo sektoriaus ir kitų interesų grupių ginčus <p>2. Neformalios bendradarbiavimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> Konsultacijos ir diskusijos: rengiamos diskusijos, pasitarimai, seminarai, konferencijos, klausymai. Informacijos mainai: viešasis sektorius ir interesų grupės gali keistis informacija apie savo veiklą, inicijuoti tyrimus, poveikio vertinimus ir vertinti išvadų rezultatus, informuoti apie gerąją ar užsienio valstybių praktiką. 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> - Bendri projektai ir iniciatyvos: viešasis sektorius ir interesų grupės gali kartu įgyvendinti projektus, dalyvauti renginiuose, informacinėse ar kt. kampanijose, viešuosiuose pirkimuose. - Neformalūs tinklai ir platformos: kuriami neformalūs tinklai ir platformos, skirtos bendrų interesų turinčių interesų grupių bendravimui ir bendradarbiavimui. <p>Viešojo sektoriaus ir interesų grupių bendradarbiavimas gali vykti įvairiais lygmenimis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vietinis lygmuo: Tai bendradarbiavimas tarp savivaldybių, seniūnijų, vietos verslo ir bendruomenių grupių. Pavyzdžiui, daugiabutis gyvenamasis pastatas ruošiasi renovacijai ir įtraukiami kaimynai bei namų ūkio administratorius. Savivaldybė diskutuoja su Senamiesčio gyventojais ir ten veikiančiais barais dėl triukšmo naktimis. Nekilnojamo turto vystytojai, savivaldybės atstovai ir vietiniai gyventojai nagrinėja naujo gyvenamųjų pastato komplekso sprendinių projektą. Protestą organizuojanti bendruomenė derina savo poreikius ir renginio tvarką su savivaldybe ir teisėsauga. - Sektorinis lygmuo: Tai bendradarbiavimas konkrečioje srityje ar sektoriuje, kuriame veikia platesnis spektras suinteresuotų pusių. Pavyzdžiui, Sveikatos apsaugos ministerija gali bendradarbiauti su pacientų organizacijomis, gydytojų atstovais ir farmacininkais dėl sveikatos politikos formavimo. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija gali bendradarbiauti su mokytojų sąjungomis, mokiniais ir jų tėvais dėl švietimo reformų. Seimo Ekonomikos komitetas pakviečia Susisiekimo ministeriją, savivaldybių atstovus ir vežėjus diskutuoti dėl tarpvietinio susisiekimo autobusais gerinimo išeičių. Verslo ir institucijų atstovai kartu keliauja į JAV vykstančią pasaulinę lazerių parodą. - Nacionalinis lygmuo: Tai bendradarbiavimas tarp valstybės institucijų, nacionalinių NVO, verslo organizacijų ir kitų suinteresuotų šalių per formalius formatus (tarybos, komisijos) ir neformalius formatus. Pavyzdžiui, Trišalė taryba reguliariai analizuoja darbo rinkos tendencijas ir sprendžia darbo santykių problemas. Europos Sąjungos fondų investicijoms Lietuvoje koordinuoti ir stebėti sudaromas stebėsenos komitetas. Valstybės ateities vizijos „Lietuva 2050“ parengimui sudaroma iš institucijų, politikų, ekspertų, akademikų, visuomenininkų sudaryta Valstybės pažangos taryba. Institucijos, kartu su verslu rengia bendrą konferenciją ar organizuoja rinkos problematikos tyrimą kartu su nacionaliniu lygiu veikiančiomis verslo organizacijomis ar kitais subjektais. - Tarptautinis lygmuo: Tai bendradarbiavimas tarp skirtingų valstybių ar tarp valstybės ir tarptautinių organizacijų. Pavyzdžiui, Lietuva bendradarbiauja su Baltijos šalimis dėl Europos Sąjungos finansavimo „Rail Baltica“ projektui. Lietuva įgyvendina Tarptautinio valiutos fondo rekomendacijas dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos. Lietuva bendradarbiauja su užsienio investuotojų organizacijomis siekiant pritraukti investuotojus į Lietuvą. 		
3.1.	Interesų grupių įtraukimo į teisėkūros procesą tikslas ir nauda		
	<p>Šiandien vis labiau akcentuojama įtrauki demokratija, kurioje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Piliečiai turi daugiau galimybių dalyvauti sprendimų priėmimo ne tik per rinkimus, bet ir per įvairias dalyvaujamojo valdymo formas. - Viešasis sektorius yra raginamas būti skaidresniu, atskaitingesniu ir efektyvesniu. - Interesų grupės tampa vis svarbesnėmis politinio proceso dalyvėmis, atstovaudamos įvairiems visuomenės ar verslo interesams bei poreikiams – jos veikia tarsi interesų „katalizatorius“ ar filtras. <p>Interesų grupių įtraukimas į teisėkūros procesą poreikis ir tikslas kyla iš 5 pamatinių principų:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demokratijos įgyvendinimas. Demokratija nėra vien tik balsavimas rinkimuose. Tai nuolatinis procesas, kuriame kiekvienas pilietis turi teisę ir pareigą dalyvauti formuojant jo aplinką bei gyvenimą veikiančius sprendimus. Interesų grupių įtraukimas į teisėkūrą yra šios teisės įgyvendinimas, leidžiantis įvairioms visuomenės grupėms išreikšti savo poreikius, lūkesčius ir baimes. Tai ne tik stiprina demokratijos legitimumą, bet ir skatina pilietinį aktyvumą bei atsakomybę. 	Schema	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> - Teisingumo siekis. Teisingumas reikalauja, kad teisės aktai būtų kuriami atsižvelgiant į visų suinteresuotų šalių poreikius ir perspektyvas. Interesų grupių įtraukimas užtikrina, kad įstatymai nebūtų kuriami vien tik iš teorinės perspektyvos, bet ir atsižvelgiant į realų praktinį jų poveikį žmonių gyvenimams. Tai padeda išvengti neteisybės ir diskriminacijos, užtikrinant, kad teisės aktai būtų teisingi ir proporcingi siekiamiems tikslams. - Žmogiškojo orumo ir įvairovės pripažinimas. Kiekvienas žmogus turi teisę būti išgirstas ir gerbiamas. Interesų grupių įtraukimas į teisėkūrą yra šio orumo pripažinimas, leidžiantis žmonėms dalyvauti sprendimuose, kurie tiesiogiai veikia jų aplinką ir gyvenimus. Tai ne tik suteikia žmonėms galimybę ginti savo interesus, bet ir skatina jų savigarbą bei pasitikėjimą savimi. - „Kolektyvinės išminties“ ir informacijos panaudojimas. Įtraukiant įvairias interesų grupes, galima pasinaudoti jų žiniomis, patirtimi ir įžvalgomis. Tai prisideda prie viešosios politikos kokybės gerinimo ir leidžia kurti geresnius, labiau subalansuotus ir veiksmingesnius teisės aktus, kurie atsižvelgia į įvairius visuomenės aspektus ir poreikius. - Konfliktų prevencija ir valdymas: Bendradarbiavimas tarp viešojo sektoriaus ir interesų grupių skatina dialogą, supratimą ir pasitikėjimą tarp skirtingų visuomenės grupių. Įtraukiant įvairias interesų grupes, galima geriau suprasti problemos ar sprendžiamo klausimo esmę, įvertinti skirtingus požiūrius ir rasti tinkamiausius sprendimus. Tai padeda mažinti socialinę įtampą, stiprinti bendruomeniškumo jausmą ir kurti labiau vieningą visuomenę. <p>Interesų grupių įtraukimas į teisėkūros procesą yra ne tik instrumentinis, bet ir vertybinis pasirinkimas, atspindintis mūsų įsipareigojimą kurti teisingesnę, demokratiškesnę ir labiau įtraukią visuomenę. Visuotinai pripažįstama, kad tai yra būtina sąlyga norint pasiekti gerovę ir klestėjimą visiems.</p> <p>Bendradarbiavimas tarp viešojo sektoriaus ir interesų grupių pagal kompleksškumą ir įsitraukimo lygį gali būti suskirstytas į:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informavimas. Tikslas yra tik perduoti informaciją. Viešasis sektorius informuoja interesų grupes apie savo sprendimus ir veiksmus, tačiau partnerių nuomonė nėra tiesiogiai įtraukiama į sprendimų priėmimo procesą, nėra klausama interesų grupių nuomonės ar į jų reakcijas nėra reaguojama. - Konsultavimas. Tikslas yra ugdyti partnerių gebėjimus, žinias bei informuoti apie sudėtingesnius, kompleksiškesnius pokyčius. Viešasis sektorius renka partnerių ir interesų grupių nuomonę, iškilusius neaiškumus ir ją įvertina priimdamas sprendimus, teikia paaiškinimus, tačiau galutinis sprendimas lieka viešojo sektoriaus rankose. - Dalyvavimas: Interesų grupės aktyviai dalyvauja sprendimų priėmimo procese, turi galimybę daryti įtaką sprendimams, tačiau galutinė atsakomybė tenka viešajam sektoriui. - Partnerystė: Viešasis sektorius ir interesų grupės kartu priima sprendimus ir dalijasi atsakomybe už jų įgyvendinimą. <p>Bendradarbiavimas tarp viešojo sektoriaus ir interesų grupių, vertinant pagal trukmę ir ilgalaikį poveikį, gali būti skirstomas į tris pagrindines kategorijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vienkartinis bendradarbiavimas – trumpalaikis, dažnai projektinis bendradarbiavimas, skirtas konkrečiam tikslui ar problemai spręsti. Tai dažniausiai naudojama bendradarbiavimo praktika. Leidžia lanksčiai, greitai reaguoti į aktualias problemas, maži įsipareigojimai, bet sunku užtikrinti ilgalaikį pokytį, gali trūkti pasitikėjimo tarp suinteresuotų pusių. Tokia bendradarbiavimo forma nepalanki silpnesnėms, mažiau resursų ir išteklių turinčioms pusėms. - Tęstinis bendradarbiavimas – reguliarus bendradarbiavimas, apimantis reguliarius susitikimus, informacijos mainus, seminarų ar kitų renginių organizavimą, išankstinius patikrinimų planus. Toks būdas reikalauja daugiau išteklių ir įsipareigojimų, gali būti sunkiau prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių, bet ilgainiui leidžia stiprinti pasitikėjimą, partnerių tarpusavio supratimą, išspręsti įsisenėjusias arba sudėtingesnes problemas. - Strateginis bendradarbiavimas – aukščiausio lygio bendradarbiavimas, kuris siekia kurti ilgalaikę viziją ir strategiją, spręsti kompleksines problemas ir siekti esminių pokyčių tarptautiniu, nacionaliniu ar sektoriaus mastu. Taikoma retai, įtraukia daug suinteresuotų šalių, sunku pasiekti greitų rezultatų, 	<p>Paragraph</p> <p>Video arba schema</p>	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	reikalauja ilgalaikio įsipareigojimo, stabilių įsipareigojimų laikymosi tarp skirtingų politinių ciklų, sudėtinga valdyti ir koordinuoti, bet turi didžiausią (reforminį) poveikį, užkoduoja politikos pokyčio sėkmę praktikoje, kuria aukštą pridėtinę vertę visiems dalyviams.		
3.2.	„Kliento“ pažinimas, priemonės ir įrankiai		
	<p>Video dalis:</p> <p>Finansų sektoriuje įprastai yra plačiai taikomas „pažink savo klientą“ (angl. Know your customer arba KYC) principas. Tai procesas, kurio metu įmonės ir finansų įstaigos renka ir tikrina informaciją apie savo klientus, siekdamos nustatyti jų tapatybę ir įvertinti galimas rizikas (pavyzdžiui, pinigų plovimo). Klientas yra ne tik identifikuojamas, bet ir nustatomas jo veiklos pobūdis, finansavimo šaltinis, vykdoma nuolatinė stebėseną.</p> <p>Viešajam sektoriui taip pat svarbu naudoti KYC praktiką, siekiant tinkamai identifikuoti visas jų kuruojamai sričiai / klausimo pobūdžiui aktualias suinteresuotas puses. Svarbu pažymėti, kad tai nėra baigtinis veiksmų sąrašas, ką gali daryti viešasis sektorius, norėdamas pažinti savo klientus. Be to, tai yra ilgalaikis procesas, kuris nuolat turi būti tobulinamas ir peržiūrimas, ieškant bendradarbiavimo efektyvumą didinančių elementų bei sprendžiant bendrus iššūkius (ypač sektoriniu lygmeniu).</p> <p>Pagrindiniai būdai pažinti „savo klientą“ viešajam sektoriui</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suinteresuotųjų šalių žemėlapių sudarymas. - Viešos konsultacijos ir atviri susitikimai. - Žiniasklaidos ir socialinių tinklų analizė. - Bendradarbiavimas su naujomis ir mažomis organizacijomis. - Lobistinės veiklos ar interesų deklaracijų registrai. <p>E-įrankio dalis – gal galima ieškoti „schematinio“/vizualinio atvaizdavimo būdų. Pvz. rodyti tik bold dalis ir tada paspaudus atidaryti aprašymus? Kad būtų paprasčiau sutrumpinau tekstus.</p> <p>Pagrindiniai būdai pažinti „savo klientą“ viešajam sektoriui</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Suinteresuotųjų šalių žemėlapių sudarymas. Tai vizualus įrankis, naudojamas identifikuoti ir analizuoti visas su projektu, tema ar iniciatyva susijusias interesų grupes (suinteresuotąsias šalis). Šios šalys gali būti ne tik išorinės (NVO, verslo asociacijos, ekspertų grupės, bendrovės, nuomonės formuotojai, kitos viešojo sektoriaus organizacijos) bet ir vidinės (pvz., su tema dirbantys darbuotojai, vadovai). Turint informaciją apie savo sektoriaus, temos suinteresuotas šalis – joms galima pradėti taikyti skirtingas komunikacijos ir įtraukimo strategijas, numatyti galimas problemas, spręstinus klausimus ir konfliktus. 2. Viešos konsultacijos ir atviri susitikimai. Organizuojant viešas diskusijas, apklausas, konsultacijas internetu, suburiant <i>focus</i> grupes galima susirinkti informaciją apie aktualaus sektoriaus/temos interesų grupių lūkesčius, poreikius ir problemas. Tai ne tik padeda palaikyti santykius su esamomis 	Video	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>interesų grupėmis, bet ir leidžia į klausimo svarstymą, sektorines diskusijas įsitraukti naujiems partneriams, sužinoti rinkos aktualijas, pasikeitimus esamose organizacijose.</p> <p>3. Žiniasklaidos ir socialinių tinklų analizė. Viešajam sektoriui yra svarbu stebėti viešąją nuomonę ir nustatyti aktyvias interesų grupes, tai leidžia gauti dalį aktualios informacijos apie visuomenės nuotaikas, reakcijas ir suinteresuotųjų šalių pozicijas. Taip pat, didžioji dalis interesų grupių aktyviai skleidžia informaciją apie jų organizacijai aktualias naujienas, pasikeitimus organizacijų viduje, planuojamus renginius, skelbia ataskaitas ir pan.</p> <p>4. Bendradarbiavimas su naujomis ir mažomis organizacijomis. Siekiant visapusiškumo ir įtraukimo principo į bendradarbiavimo iniciatyvas bei formatus svarbu įtraukti ne tik pagrindinius partnerius, bet ir naujas bei mažas organizacijas. Jų paskatinimui ir įtraukimui gali reikėti papildomų pastangų ir išteklių, konsultacijų ar seminarų, tačiau jų įtraukimas svarbus, norint užtikrinti platesnį interesų atstovavimą ir priimti labiau subalansuotus sprendimus.</p> <p>5. Lobistinės veiklos ar interesų deklaracijų registrai. Oficialiuose registruose galima rasti informaciją apie oficialiai registruotus lobistus ir veikiančias teisėkūrai įtaką daryti siekiančias organizacijas. Svarbu pažymėti, jog viešumas yra pats stipriausias prevencinis įrankis, siekiant valdyti su interesų grupėmis susijusias rizikas – jeigu organizacija veikia skaidriai ji bus užsiregistravusi atitinkamuose registruose, įstatymų numatyta tvarka deklaruos apie savo veiklą dalyvaujant teisėkūros procese.</p> <p>Lietuvos lygmeniu veikia Skaidrių teisėkūros procesų informacinė sistema – SKAIDRIS (nuorodą atsideryti savarankiškai, https://skaidris.vtek.lt/public/home/main)</p>		
	<p>Pradedant bendravimą su nauja organizacija ar gavus prašymus, siūlymus bendrauti, ypač jei tai NVO, verslo asociacija ar viešoji įstaiga, rekomenduojama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rasti organizacijos internetinį puslapį ir panagrinėti ten pateikiamą informaciją. Daugelis organizacijų turės savo internetinius puslapius, juose pateiks informaciją apie savo narius, valdymo organų narius, veiklos misiją ir tikslus. Dalis jų teiks naujienas ar informaciją apie savo veiklą, projektus. Jei organizacija neturi internetinio puslapio nereiškia, kad bendravimas su ja kelia riziką, tačiau tai gali reikšti, kad organizacija yra jauna, neturi daug resursų ar pan. - identifikuoti organizacijos vadovą, valdymo organų narius ir paieškoti informacijos apie juos. Jei organizacija informacijos apie valdymo organų narius neskelbia savo internetiniame puslapyje, ją galima rasti rekvizitai.lt arba Registru centre. Naudojantis Google ar kita informacijos internete paieškos sistema verta daugiau sužinoti apie organizacijos vadovus, jei informacijos yra susidaryti įspūdį apie juos. Jei apie organizacijos vadovą ar valdymo organų narius informacijos nepavyks rasti tai nereiškia, kad bendravimas su organizacija kelia riziką, visgi tai turėtų kelti poreikį sužinoti daugiau apie organizaciją. - pasitikrinti informaciją kada organizacija įsteigta, kokie jos deklaruojami tikslai, kaip organizacija finansuoja savo veiklą. Čia informaciją galima rasti organizacijos internetiniame puslapyje, interneto informacijos paieškoje ar rekvizitai.lt bei Registru centre. Ypač vertinga susipažinti su Registru centro teikiamomis finansų ataskaitomis ir aiškinamaisiais raštais. Ataskaitose ir aiškinamuose raštuose yra pateikiama informacija apie pajamų šaltinius, gaunamą paramą ir kt. Viešosios įstaigos, visos asociacijos ir dalis kitų organizacijų turi pareigą teikti šią informaciją. Jei šios informacijos nėra pateikiama tai turėtų kelti poreikį sužinoti daugiau apie organizaciją. 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Svarbiausias uždavinys jums bendraujant su interesų grupėmis – žinoti su kuo bendraujate. Organizacijos pavadinimas ar juridinė forma nebūtinai suteikia visą informaciją ir gali suklaidinti. Kai į jūs kreipiasi lobistu prisistatantis asmuo ar verslo asociacija yra iš esmės aišku ką jie atstovauja. Pvz. automobilių pramonės asociacijos interesai ir nariai, kurių interesu veikia ši asociacija, bus aiškūs ir be didelių pastangų rasti informaciją apie asociaciją. Tačiau dalies organizacijų, kurių veiklos forma pvz. yra viešoji įstaiga ar asociacija, kurios gali save priskirti prie NVO ir netaikyti Lobistinės veiklos įstatymo reguliavimo savo veiklai, interesai ir kieno naudai ji veikia dažnai nėra aiškūs tik iš pavadinimo.</p>		
	<p>Rekvizitai.lt pateikia informaciją:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vadovo vardą ir pavardę; - organizacijos registracijos adresą; - organizacijos kontaktus, internetinį puslapį; - darbuotojų skaičių ir vidutinius atlyginimus; - organizacijos amžių; - juridinio asmens istoriją (kada keitėsi vadovai, registracijos adresai, įstatatai ir kt.); - finansus, organizacijos pajamas, išlaidas ir kt. <p>Registrų centras nemokamai teikia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacijų metinius pranešimus (veiklos ataskaitas); - finansines ataskaitas ir aiškinamuosius raštus. <p>Būtų gerai padaryti video kaip rasti informaciją rekvizitai.lt ir registrų centre. Abiejų įrankių video manau 2-3 min.</p>	Audio video instrukcija apie informacijos paiešką.	
	<p>Siekiant užtikrinti interesų grupių įtraukimą ir dalyvavimą palaipsniui reikia vystyti tarpusavio bendradarbiavimą bent 7 kryptimis. Tam galima pasitelkti šias priemones ir įrankius:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ankstyvas įtraukimas. Informuoti apie galimybes dalyvauti teisėkūros procese viso proceso etapuose. Suinteresuotosios šalys turėtų būti informuojamos apie visus svarbius pokyčius, vykstančias diskusijas ir turėti galimybę teikti savo nuomonę kiekviename etape. Tam galima pasitelkti įvairius komunikacijos kanalus (tiek formalius, tiek neformalius). 2. Laikas ir ištekliai. Reikėtų užtikrinti, kad organizacijos ir interesų grupės turėtų galimybę dalyvauti konsultacijose ir kituose susitikimuose, kurie vyksta jiems patogiu laiku. Apie planuojamus susitikimus informuoti iš anksto. Šiuo metu populiarius pasirinkimas – nuotoliniu būdu organizuojami susitikimai. Kitą vertus, bendraujant su partneriais svarbūs ir gyvi susitikimai, jų tarpusavio neformalus bendravimas, žmogiškas ryšys, kuris svarbus tolimesniam bendradarbiavimui. 3. Informacijos prieinamumas. Informacija apie diskusijų rezultatus turėtų būti ne tik renkama vidiniams institucijos poreikiams, bet ir apibendrinama, pateikiama aiškiai ir suprantamai bei viešai iškomunikuojama. Pavyzdžiui, informacija galėtų būti prieinama įvairiomis formomis (pvz., teksto, vaizdo, garso formatais) ir pritaikyta skirtingoms tikslinėms auditorijoms. 4. Mokymai. Norint pilnavertiško interesų grupių įsitraukimo – jų įgūdžių ir kompetencijų ugdymui gali prireikti mokymų, seminarų. Svarbu akcentuoti, jog mokymai gali būti ne tik apie konkrečios srities žinias, bet ir apie sprendimo priėmimo procesus, praeities pavyzdžius ar patirtis, komunikacijos įgūdžius ir kt. Skirtingos viešojo sektoriaus įstaigos galėtų bendradarbiauti, jog jiems aktualūs socialiniai ir ekonominiai partneriai centralizuotai gautų jų poreikius atitinkančius mokymus. 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>5. Atviras ir konstruktyvus dialogas bei grįžtamasis ryšys. Viešasis sektorius turėtų ne tik būti atviras dialogui, bet ir aktyviai skatinti jį. Tai gali reikšti, kad reikia organizuoti diskusijas, seminarus ar kitus renginius, kuriuose suinteresuotosios šalys galėtų susitikti ir aptarti svarbius klausimus. Taip pat svarbu teikti grįžtamąjį ryšį suinteresuotosioms šalims apie jų indėlį ir tai, kaip į jų nuomonę buvo atsižvelgta. EBPO teigimu, suinteresuotieji subjektai labiau linkę dalyvauti būsimuose susitikimuose, jei jaučia, kad jų indėlis yra vertinamas.</p> <p>6. Įvairovė ir įtrauktis. Siekiant užtikrinti, kad sprendimų priėmimo procese būtų atstovaujamos įvairios interesų grupės, svarbu aktyviai ieškoti ir įtraukti tas grupes, kurios tradiciškai yra mažiau atstovaujamos. Svarbu pažymėti, jog tik viešojo sektoriaus įstaigos įprastai turi pakankamus techninius ir administracinius išteklius (personalas, patalpos), jog galėtų būtų organizuojami platesnio rato susitikimai. Taip pat, viešojo sektoriaus neutralumas ir autoritetas įgalina prie vieno stalo surinkti platesnį spektrą dalyvių, įskaitant ekspertus, mokslininkus ar konkuruojančių ir radikaliai skirtingus interesus turinčių interesų grupių atstovus, kurie įprastomis aplinkybėmis niekaip nebendradarbiautų.</p> <p>7. Nepriklausomas vertinimas ir bendradarbiavimo tobulinimas. Nepriklausomas vertinimas turėtų būti ne tik galutinis proceso etapas, bet ir nuolat besitęsiantis procesas. Reguliariai vertinant, kaip veikia interesų grupių įtraukimo mechanizmai, bus atrandama būdų kaip juos tobulinti ir vystyti. Svarbu ne tik klausti interesų grupių poreikių, bet ir esant galimybėms – pasikviesti nepriklausomus, išorės ekspertus.</p>		
3.3.	Geroji teisėkūros praktika		
	<p>Vieningo „geros teisėkūros praktikos“ apibrėžimo nėra ir jis negali egzistuoti, kadangi teisėkūros procesai neveikia vakuume, jie nuolat yra veikiami politinių, institucinių, ekonominių, socialinių ir kitų aplinkybių. Teoriniuose apibrėžimuose įprastai pateikiami kokybiškos teisėkūros etapai:</p> <ol style="list-style-type: none"> Poreikio teisėkūros pakeitimui nustatymas. Identifikuojama problema, analizuojami duomenys, suformuluojami tikslai, tikslų matavimui nustatomi rodikliai, įvertinamos galimos alternatyvos. Teisėkūros projekto rengimas. Įtraukiami įvairių sričių ekspertai, atliekamas ex-ante poveikio vertinimas, pradedamos organizuoti pirminės viešosios konsultacijos. Teisėkūros projektas registruojamas oficialiai. Vyksta diskusijos institucijų (Vyriausybės), Seimo lygmenyje, toliau tęsiasi diskusijos su visomis suinteresuotomis šalimis ir interesų grupėmis, atrandami kompromisai, nubrėžiamos „raudonos linijos“, įvyksta priėmimas, numatomas pakankamas terminas prisitaikyti prie reguliavimo pokyčių. Po priėmimo – didelis dėmesys įgyvendinimui ir stebėsenai. Numatomi aiškūs terminai parengti įgyvendinamuosius teisės aktus, paskiriamos atsakingos institucijos, kurios užtikrina efektyviausią ir našiausią teisėkūros pokyčių įgyvendinimo būdą. Nustatomi teisės akto stebėsenos mechanizmai ir nustatytą terminu atliekamas ex-post poveikio vertinimas, siekiant įvertinti reguliavimo poveikį, rezultatus ir tolimesnio tobulinimo poreikį ir perspektyvas. <p>Nors visų žingsnių pilnavertiškas realizavimas yra siekiamybė (idealas), tačiau praktikoje tai realizuoti yra sudėtinga. Vieną vertus, nacionalinę darbotvarkę stipriai įtakoja Europos Sąjungos ar tarptautinės darbotvarkės pasikeitimai ir keliama įpareigojimai. Antra vertus, veikia natūrali politinio ciklo logika, dalis iniciatyvų būna „paveldimų“ iš praėjusių kadencijų, yra daugybė įsisenėjusių problemų, individualūs Seimo nariai turi teisę inicijuoti teisėkūros iniciatyvas savo nuožiūra ir individualiai, be to nuolat iškyla nauji vietiniai ar globalūs iššūkiai visuomenės ar valstybės lygmenyje į kuriuos siekiama reaguoti. Norint realizuoti idealų teisėkūros standartą – procesas galėtų užtrukti bent kelerius metus.</p>	Video	
	<p>Ketvirta nuosekli „2 gylis dalis“, ji pateikiama taip:</p> <p>Tekstas kviečiantis atsisiųsti „2 galio“ info:</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Ieškant gerųjų teisėkūros praktikų vertinga susipažinti su ES teisėkūros mechanizmu, įvertinti Lietuvos Valstybės kontrolė įžvalgas. Šiame atsisiuntimui skirtame dokumente pateikiama trumpa informacija apie Valstybės kontrolės audito „Teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistema“ rezultatus. Taip pat trumpa informacija apie ES teisėkūros principus.</p> <p>Atsisiunčiamo PDF tekstas.</p> <p><u>ES ir Lietuvos teisėkūros praktika</u></p> <p>Europos Sąjunga, kaip teisėkūros mechanizmas, iš esmės yra realizavusi ir praktikoje taiko visas gerąsias teisėkūros praktikas.</p> <p>Pavyzdžiui, Europos Komisija dar prieš paskelbiant bet kokią teisėkūros iniciatyvą – visų pirmą registruoja ją „Have Your Say“ platformoje (nuorodą atsidaryti savarankiškai, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives_en). Taip pat, kiekvienas aukštesnio lygmens teisės aktas (reglamentas, direktyva) turi numatyti ex-post vertinimą, o remiantis poveikio vertinimo rezultatais – inicijuojami tolimesni teisėkūros pokyčiai.</p> <p>Lietuvos gerosios teisėkūros praktikos principų raidai didžiausią įtaką padarė stojimas į Europos Sąjungą – Lietuva įstatymuose ir vidinėse tvarkose tuo metu perkėlė visas Europos Sąjungos gairėse ir standartuose teoriškai taikytas „gerąsias teisėkūros praktikas“ į savo teisėkūrinę bazę.</p> <p>Pavyzdžiui, įstatymų lygmenyje buvo numatytas privalomas tiek ex-ante, tiek ex-post poveikio vertinimų atlikimas. Paradoksalu, tačiau Lietuva yra vieną didžiausių teisėkūros infliaciją turinčių valstybių tarp visų Europos Sąjungos ir EBPO valstybių.</p> <p>Naujausia 2024 m. pradžioje paskelbta Valstybės kontrolės ataskaita „Teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistema“ teigia, kad keičiant teisės aktus ar priimant naujus skiriamas nepakankamas dėmesys jų poveikio vertinimui.</p> <p>Valstybės kontrolė teigia:</p> <ul style="list-style-type: none">- Lietuva iš kitų Europos Sąjungos valstybių išsiskiria itin didele ir vis augančia užregistruojamų teisėkūros iniciatyvų gausa. 2020–2023 m. priimti 2 469 teisės aktai, iš jų 7 proc. – naujos redakcijos įstatymai. Kai kurių teisės aktų keitimą lemia poreikis taisyti paaiškėjusias klaidas ar teisinio reguliavimo trūkumus.- Nė viena prioritetinė teisėkūros iniciatyva nebuvo įvertinta visais 4 privalomais aspektais, o sąnaudų ir naudos analizė neatlikta nė vienu atveju.- Turėtų būti stiprinama ex ante vertinimų kokybės priežiūra, siekiant išsiaiškinti, ar planuojama teisėkūros iniciatyva yra pagrįsta.- Audito rezultatai rodo, kad 22 proc. prioritetinių teisėkūros iniciatyvų atvejais nepasinaudota viešosiomis konsultacijomis, todėl suinteresuotosioms šalims nebuvo suteikta galimybė dalyvauti šiame procese. Taip neišnaudojamos galimybės visapusiškai įvertinti galimus viešosios politikos problemų sprendimo būdus, ieškant geriausių galimų sprendimų, atitinkančių visuomenės poreikius.- 2022 m. Lietuvoje atlikti tyrimai rodo, kad galiojančių teisės aktų stebėseną nėra laikoma teisėkūros stadija, o teisėkūros iniciatyvos nėra grindžiamos poveikio vertinimų rezultatais.- Lietuvos teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistema įvertinta 6,3 balo (iš 10), pagal šį rodiklį užima 17 vietą iš 41 vertintos valstybės (9-a vieta iš 27-ių ES šalių). Ekspertai pažymi, kad šio reguliavimo poveikis vertinamas formaliai, neužtikrinamas pakankamas suinteresuotųjų šalių dalyvavimas, nesisteminis poveikio vertinimų kokybės priežiūra.		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Valstybės audito ataskaita „Teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistema“: https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/Download/4617 Valstybės audito ataskaitos „Teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistema“ santrauka: https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/Download/4618 Valstybės audito ataskaitos „Teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistema“ infografikas: https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/Download/4619</p> <p>Rekomendacijos</p> <p>Lietuvoje nėra vieno konkretaus dokumento, kuriame būtų nuosekliai įtvirtinti praktiniai teisėkūros principai ar aiškios rekomendacijos. Visgi vertinant Teisėkūros pagrindų <u>įstatymą</u>, Teisingumo ministro įsakymas dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų <u>patvirtinimo</u>, Seimo <u>Statutą</u>, Vyriausybės darbo <u>reglamentą</u> galima teikti, kad siūlymai naujai teisėkūrai turėti kilti atlikus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ES reguliavimo ir ES šalių praktikos analizę; - Statistinių duomenų analizę; - Teismų praktikos analizę; - Vartotojų, sektoriaus atstovų, dalyvių apklausas, identifikavus šių grupių nuomonę ir vertinimus. 		
3.4.	Interesų grupių lūkesčiai ir konfliktų priežastys		
	<p>Interesų grupių lūkesčiai ir konfliktų priežastys bendradarbiaujant su viešuoju sektoriumi gali būti labai įvairios ir priklausyti nuo konkrečios situacijos, interesų grupės, tikslų ir viešojo sektoriaus srities. Interesų grupės į bet kokią diskusiją su viešuoju sektoriumi ateina tikint, jog:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Tikiu, jog padarysiu įtaką“. Interesų grupės įprastai tikisi, kad jų nuomonė bus išgirsta ir turės realią įtaką sprendimams, susijusiems su jų interesų sritimi 2. „Viešasis sektorius gins ir priims kompromisinį sprendimą“. Tikimasi, jog viešasis sektorius bus skaidrus ir atviras savo veikloje, dalinsis informacija ir įtrauks jas į sprendimų priėmimo procesą. Atsižvelgdamas į skirtingas nuomones ir vengdamas rizikų ar kritikos – priims visoms pusėms palankų sprendimą. Praktikoje tai dažnai neįmanoma, o interesų grupės siekiančios vienasmenių, savanaudiškų tikslų – gali bandyti sabotuoti viešumo, skaidrumo ir atvirumo elementus, jog sprendimai būtų priimti „už uždary durų“. 3. „Mano interesai svarbiausi“. Interesų grupės veikia siauresnėse savo veiklos srityse ir dažnai nemato platesnio, valstybės lygmens paveikslo. Dažniausiai konfliktus sukelia skirtingi interesų grupių tarpusavio interesai, kurie tik dalinai gali sutapti su viešajam sektoriui keliamais platesnio ir aukštesnio lygmens tikslais ir prioritetais. Interesų grupės įprastai neturi pakankamai arba turi ribotą prieigą prie informacijos apie viešojo sektoriaus sprendimus. 4. „Interesų grupei nepalankius sprendimus reikia kritikuoti“. Interesų grupės įprastai siekia konstruktyvaus bendradarbiavimo su viešuoju sektoriumi, grįsto abipuse pagarba ir pasitikėjimu iki tol, kol siūlomi sprendimai neigiamai nepaveikia jų atstovaujamo intereso. Jei interesų grupės turi nerealistinių lūkesčių – tai sukelia nusivylimą ir konfliktus. Viešajam sektoriui galioja aukštesni reputacijos reikalavimai, priešingai nei interesų grupės, viešasis sektorius negali pasitelkti viešos kritiškos komunikacijos partnerių atžvilgiu. 5. „Siūlymas neliečia mano interesų grupės srities – nėra prasmės dalyvauti diskusijose“. Pagrindinė motyvacija interesų grupei bendradarbiauti su viešuoju sektoriumi, tai tikėjimas, jog ji gaus konkrečios naudos, pavyzdžiui, pagerins reguliavimą jos veikimo srityje ir(ar) sektoriuje, užsitikrins 	Video	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	papildomą finansavimą ar sumažins administracinę naštą su kuria susiduria, lengvatų ar kitų privilegijų. Interesų grupių neigiamas reakcijas ypač iššaukia jų neįtraukimas į sprendimų priėmimo procesą visuose jo lygiuose arba manymas, kad jų nuomonė nėra pakankamai vertinga.		
	<p>Viešasis sektorius interesų grupėms visų pirma turi reguliariai priminti, jog politikos kaita ir teisėkūros tobulinimo sprendimai yra neišvengiami. Lūkesčius galima realizuoti ir konfliktų išvengti, atliekant šiuos žingsnius:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tvirta pozicija, jog viešasis sektorius yra atviras partneriams. Viešojo sektoriaus reputacija ir nuoseklus darbas su partneriais ilguoju laikotarpiu leidžia išvengti neigiamų reakcijų į pirminius teisėkūros pasiūlymus, kadangi interesų grupės žinos, jog bus sudarytos sąlygos ir erdvė išklausti visų pusių argumentus bei pozicijas. 2. Sprendimų priėmimo proceso etapai ir terminai. Aiškiai apibrėžti, kada ir kaip bus priimami sprendimai, kokie yra kiekvieno etapo terminai ir kokios galimybės suinteresuotosioms šalims dalyvauti procese. Konfliktai įprastai kyla, jei viešasis sektorius nepakankamai informuoja visuomenę apie savo veiklą. 3. Aiškūs ir realistiški tikslai. Viešasis sektorius turėtų aiškiai iškomunikuoti, ko siekiama pasiekti konkrečiu sprendimu ar politika, kokie yra pagrindiniai tikslai ir prioritetai. 4. Galimi sprendimų variantai ir jų pasekmės. Esant užtikrintumui dėl politikos kaitos rezultatų – pateikti išsamią informaciją, duomenis ir argumentus apie poveikį. Nesant užtikrintumo – alternatyvius ir įvairius galimus sprendimų variantus, kviečiant kartu analizuoti jų privalumus ir trūkumus, galimą poveikį skirtingoms interesų grupėms ir visuomenei. 5. Ribos ir apribojimai. Interesų grupių poreikiai yra itin skirtingi ir platūs, todėl svarbu atvirai pripažinti, kad viešasis sektorius turi biudžetinius, teisinius ir laiko apribojimus, viešąjį sektorių saisto ir spaudžia politiniai įsipareigojimai. 6. Deklaruojamas atvirumas kompromisams. Geras sprendimas yra tas, kuris yra priimtinas kuo didesniai kiekiui suinteresuotųjų šalių. Viešasis sektorius turi ir gali būti atviras dialogui bei kompromisams, pripažinti „pralaimėjimus“. 7. Konfliktų sprendimo mechanizmai. Diskusijų ir derybų metu nuomonių ir pozicijų nesutarimai yra beveik neišvengiami, todėl svarbu iš anksto nusistatyti aiškius ir paprastus mechanizmus, kaip bus bandoma spręsti konfliktus, kurie gali kilti tarp skirtingų interesų grupių. Geriausia praktika – trumpalaikis klausimo svarstymo atidėjimas (pertrauka), jog visos interesų grupės galėtų pasirengti papildomus argumentus jų atstovaujamai pozicijai sustiprinti ir reikalavimams pagrįsti. 	E-įrankis	
	<p>Prieš pradėdant bendradarbiavimą – kokius klausimus sau turite užduoti galvodami apie efektyvų, produktyvų ir visapusišką bendradarbiavimą su interesų grupėmis?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tikslai ir vertinimo kriterijai. Ar aiškiai apibrėžėte, kokius konkrečius tikslus norite pasiekti bendradarbiaudami su interesų grupėmis? Ar šie tikslai yra konkretūs, išmatuojami, pasiekiami, aktualūs ir apibrėžti laike? Ar nustatėte aiškius kriterijus, pagal kuriuos vertinsite bendradarbiavimo rezultatus? 2. Numatomos naudos. Ar įvertinote, kokias konkrečias naudas bendradarbiavimas suteiks viešajam sektoriui, interesų grupėms ir visuomenei? Ar šios naudos yra susijusios su geresnės kokybės teisės aktais, platesniu visuomenės palaikymu, didesniu skaidrumu, efektyvesniu problemų sprendimu? 3. Įtraukimo pagrindimas. Ar esate apgalvoję, kodėl svarbu įtraukti interesų grupes į teisėkūros procesą Jūsų įstaigoje? Ar galite šiuos argumentus pagrįsti tyrimais, gerąja praktika ar kitais įrodymais? 4. Pasitikėjimas ir skaidrumas. Ar ėmėtės priemonių, kad užtikrintumėte pasitikėjimą ir skaidrumą bendradarbiavimo procese? Ar aiškiai komunikujete apie savo poreikius bei norimus bendradarbiavimo tikslus ir procesą? 5. Interesų grupių įvairovė. Ar įtraukėte įvairias interesų grupes, atstovaujančias skirtingus visuomenės segmentus ir požiūrius? Ar užtikrinote, kad visos suinteresuotos pusės turėtų galimybę dalyvauti ir išsakyti savo nuomonę? 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>6. Dalyvavimo mechanizmai. Ar sukūrėte aiškius ir veiksmingus dalyvavimo mechanizmus, leidžiančius interesų grupėms aktyviai įsitraukti į teisėkūros procesą? Ar šie mechanizmai yra prieinami, skaidrūs ir įtraukiantys?</p> <p>7. Ištekliai ir kompetencijos. Ar skyrėte pakankamai išteklių (finansinių, žmogiškųjų, laiko) ir kompetencijų, reikalingų efektyviam bendradarbiavimui su interesų grupėmis? Ar turite pakankamai žinių ir įgūdžių, jog galėtumėte valdyti bendradarbiavimo procesą ir spręsti iškylančius iššūkius?</p> <p>8. Komunikacija ir grįžtamasis ryšys. Ar užtikrinote nuolatinę ir efektyvią komunikaciją su interesų grupėmis? Ar reguliariai teikiate grįžtamąjį ryšį apie bendradarbiavimo rezultatus ir progresą?</p> <p>9. Ilgalaikis įsipareigojimas. Ar esate pasirengę ilgalaikiam įsipareigojimui bendradarbiauti su interesų grupėmis? Ar turite planą, kaip užtikrinti, kad bendradarbiavimas būtų tvarus ir tęstųsi ateityje.</p>		
	<p>Apibendrinimas Patarimai vadovui:</p> <ul style="list-style-type: none"> Atminkite, kad nuoseklus interesų grupių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą gerina įstaigos reputaciją padeda užtikrinti skaidrų, savalaikį ir tvarų sprendimų priėmimą. Skatinkite savo darbuotojus nevengti kontakto su interesų grupėmis ir būti atviriems bendravimui su jomis; Pažinkite savo „klientą“ ir pasinaudodami viešai prieinama informacija (interneto svetainės, rekvizitai.lt, registrų centro pateikiama informacija) tikrinkite naujas interesų grupes su kuriomis ketinate pradėti bendradarbiavimą, nepaisant ar interesų grupė yra iš NVO, verslo ar kito sektoriaus; Naudokitės egzistuojančiais įrankiais ir turėkite bei nuolat atnaujinkite įstaigos interesų grupių žemėlapi, grupuokite interesų grupės pagal įtaką, svorį ir kitus kriterijus; Įstaigos viduje turėkite aiškius kriterijus ir mechanizmą kaip kuriate ryšius bei palaikote santykius su skirtingomis interesų grupėmis, kokiais lygmenimis (vienkartinis, tęstinis, strateginis) su jomis bendradarbiaujate; Siekite užtikrinti kuo ankstesnį interesų grupių įtraukimą į sprendimų priėmimo procesus. Taip galėsite geriau valdyti jų lūkesčius bei užtikrinti „lengvesnį“ kelių sprendimų priėmimui; Būkite atviri ir dalinkitės informacija: teisėkūros planais, iniciatyvomis, idėjomis. Tai padės kurti tvarius bei ilgalaikius, pasitikėjimu grįstus bendradarbiavimo santykiu su interesų grupėmis, dalintis su jomis atsakomybe dėl priimtų sprendimų. 		
4.	Lobistinės veiklos teisinis reguliavimas		
4.1.	Esminės Lobistinės veiklos įstatymo nuostatos		
	<p>Nuo 2021-01-01 įsigaliojo naujos redakcijos Lobistinės veiklos įstatymas (LVĮ) bei Teisėkūros pagrindų įstatymo (TPĮ) pakeitimai, kuriais siekiama užtikrinti lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą, užkirsti kelią neteisėtai lobistinei veiklai</p> <p>Esminiai skirtumai tarp senojo ir naujojo reglamentavimo:</p> <ul style="list-style-type: none"> deklaruoti vykdytą lobistinę veiklą turi ne tik lobistai, bet ir asmenys, kurie patyrė lobistinę įtaką (t. y., asmeniškai iš lobisto gavo pasiūlymą dėl konkrečių teisės akto nuostatų); galimybė kryžmiškai sugretinti pateiktas deklaracijas ir, prireikus, VTEK imtis prevencinių veiksmų; registruotis lobistu gali ne tik fizinis, bet ir juridinis asmuo; asmenys, kuriems netaikomas LVĮ, bet kurie nori tapti įtakdariais teisėkūrai, vadovaudamiesi TPĮ, gali savanoriškai įsirašyti į darančių įtaką teisėkūrai asmenų sąrašą. Šiame sąraše įregistruotieji turi teisę gauti informaciją iš institucijų apie pastarųjų rengiamus teisės aktų projektus pagal prašyme nurodytas teisinio reguliavimo sritis; 		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>- įtakdariai teisėkūrai turi deklaruoti savo vykdomą veiklą kartą per metus. Deklaracijos nepateikus ir po Komisijos perspėjimo, asmuo bus išbrauktas iš įtakdarių teisėkūrai sąrašo.</p> <p>Kodėl lobistinę veiklą reguliuoti yra svarbu?</p> <ol style="list-style-type: none">1. Siekiant atskaitomybės. Sprendimų priėmimo procesas turi būti skaidrus ir sąžiningas. Visos sprendimo priėmimo dalyvaujančios pusės turi turėti teisę žinoti, kas daro įtaką politiniams sprendimams.2. Apsaugant viešąjį interesą. Sprendimai negali būti priimami tik dėl tam tikrų interesų grupių spaudimo. Viešumas ir visapusiškas skirtingų suinteresuotų pusių įtraukimas į sprendimų priėmimą šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse yra vieni iš pagrindinių įrankių, užtikrinančių problemų prevenciją ir padedančių sukurti kokybišką teisėkūrą.3. Apsaugant sprendimų priėmėjus. Sprendimų priėmėjai yra įgalinami kreiptis į visuomenę ir rinkos subjektus, bendradarbiauti su jais, gauti papildomos informacijos, informuoti apie pokyčius ir kt.4. Korupcijos prevencija. Legalizuojant ir įteisinant lobizmą – atsiranda atviras ir skaidrus kanalas bendradarbiauti su sprendimus priimančiomis įstaigą ir daryti įtaką teisėkūros procesams ir sprendimams.5. Lygių galimybių užtikrinimas. Nustatant aiškias taisykles ir ribas lobistinei veiklai yra užtikrinama, kad visos interesų grupės turės lygias galimybes daryti įtaką politiniams sprendimams.6. Normalizuoti požiūrį į lobistinę veiklą. Skaidri lobistinė veikla yra teigiamas ir skatintinas reiškinys, padedantis priimti geresnius sprendimus; o diskusija su lobistinę veiklą vykdančiais asmenimis – normali darbo dalis. <p>Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatyme yra nustatyti visi kartiniai teisėtos ir sąžiningos lobistinės veiklos elementai:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Apibrėžiama, kas yra lobistas ir kas nėra lobistas t.y. kas turi teisę tapti lobistais bei jų įtraukimas į lobistų sąrašą.2. Nustato esmines lobistų bei sprendimus galinčių priimti įstaigų ar asmenų santykius t.y. teises ir pareigas.3. Nubrėžiama skirtis, kas yra neteisėta lobistinė veikla ir kuri veikla nėra laikoma lobistine.4. Numatomos skaidrių teisėkūros procesų viešinimo deklaracijos. Lobistams sudaroma galimybė parodyti konkrečius savo veiklos rezultatus ir visa informacija apie konkrečią lobistinę veiklą sutelkiama vienoje platformoje (nepriklausomai nuo to, ar atskiros organizacijos tokią informaciją viešina savo tinklalapiuose).5. Suteikiami įgaliojimai Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai (VTEK) vykdyti veiklos kontrolę ir viešinimą.6. Numatoma konkreti atsakomybė (baudos) už pažeidimus. <p>Užduotis: savarankiškai atsidarykite nuorodą ir susipažinkite su Lietuvoje registruotas lobistais (fiziniais ir juridiniais asmenimis). Įdomu tai, kad:</p> <ul style="list-style-type: none">• 2020 m. priėmus naujausią lobistinės veiklos įstatymą – registruotų lobistų skaičius patrigubėjo.• Priimti pakeitimai taip pat aiškiau reglamentavo įtakos deklaravimo tvarką ir atsakomybes – per pastaruosius 5 metus įtaką teisės aktams buvo daryta (deklaruota) – per 2900 kartų (tai sudaro daugiau nei 95 proc. visų SKAIDRIS deklaruotų lobistinės įtakos atvejų).• SKAIDRIS sistemoje registruotų lobistų pasiskirstymas yra tolygus – fiziniai asmenys sudaro 51,23 %, juridiniai – 48,77 %.• 2024 m. birželio mėn. duomenimis Lietuvoje į Lobistų sąrašus yra įrašyti 355 fiziniai ir juridiniai asmenys. <p>Kas gali patirti lobistinę įtaką?</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> - Valstybių ir savivaldybių įstaigų vadovybė (Prezidentas, Seimas, Vyriausybė, ministerijų kancleriai, merai, savivaldybių tarybų nariai, administracijos direktoriai); - Politinių partijų vadovai (tik parlamentinių); - Visi asmenys (valstybės tarnautojai, pareigūnai), kurie pagal pareigines funkcijas dalyvauja teisės aktų rengimo, svarstymo ir priėmimo procese. <p>Įstatyme apibrėžta, jog skaidri lobistinė veikla turi atitikti 2 sąlygas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veiklą vykdo į lobistų sąrašą įrašytas asmuo. 2. Pateikiama lobistinės veiklos deklaracija. <p>Nerealizavus šių dviejų sąlygų lobistinė veikla yra neteisėta. Pagrindiniai lobistinės veiklos atpažinimo ir įvertinimo kriterijai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tinkamas subjektas – lobistinę įtaką gali patirti tik asmuo, kuris koordinuoja tą sritį pagal kompetenciją Pavyzdžiai: <ol style="list-style-type: none"> a) Finansinių technologijų įmonės vienijanti asociacija kreipėsi į Finansų ministeriją ir Lietuvos banką su prašymu inicijuoti naujai priimtos direktyvos spartesnį perkėlimą – tinkamas subjektas b) Ekologinius ūkius vienijanti organizacija kreipėsi į Finansų ministeriją dėl problemų, susijusių su Europos Sąjungos Bendrosios žemės ūkio politikos fondų išmokomis – netinkamas subjektas, nes tai Žemės ūkio ministerijos kompetencija. c) Elektromobilių į Lietuvą importuojanti ir jų prekyba užsiimanti įmonė kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybės merą su siūlymu nepritarti Nacionaliniam elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros planui iki 2030 m. – netinkamas subjektas, nes tokio plano parengimą ir tvirtinimą inicijuoja Susisiekimo ir (ar) Energetikos ministerijos. 2. Konkretus teisės aktas ar jo projektas – lobistinę įtaką gali būti vykdoma tik dėl konkretaus teisės akto ar jo projekto (kai žinomas tikslus pavadinimas, konkretus numeris, registravimo data, rengėjas ir pan.) Pavyzdžiai: <ol style="list-style-type: none"> a) Mažmeninės prekybos įmonės vienijanti asociacija atliko visuomenės apklausą apie pirkėjų atsiskaitymo įpročius turgavietėse. Asociacija kreipėsi raštu į Finansų ministeriją, Ekonomikos ir inovacijų ministeriją bei Valstybinę mokesčių inspekciją (tinkami subjektai) išdėsto pagrindinius apklausos rezultatus (duomenis) bei pasiūlo inicijuoti tolimesnes diskusijas, jog būtų priimti teisės aktų pakeitimai mažinantys šešėlinę prekybą turgavietėse. Šiuo atveju, tai nėra lobistinė veikla, kadangi nėra konkretaus teisės akto į kurį reaguojama. b) Nekilnojamo turto plėtros bendrovė kreipėsi į savivaldybės administracijos direktorių su prašymu sutvarkyti apleistą ir nesaugią miestui priklausančią teritoriją miesto prieigose, kadangi tai mažina jų plėtojamo projekto vertę – šiuo atveju tai nėra lobistinė veikla. Tačiau, jeigu savivaldybė rengtų miesto bendrąjį planą ir kviestų suinteresuotas šalis teikti pasiūlymus – toks raštas būtų laikomas lobistine veikla. 3. Nuomonė dėl teisėkūros – lobistinę įtaką yra kompetentingam subjektui pateikta analitinė informacija, argumentai, kritika, nurodant kokios teisės akto nuostatos turėtų būti pakeistos, priimtos arba nepriimtos. 4. Konkretus pasiūlymas – subjektui pateikiami ne tik argumentai, duomenys, bet ir konkretūs siūlymai (išbraukymai, papildymai), kaip turėtų būti tikslinamas teisės aktas. <p>Esminiai skiriamieji elementai, kai subjektas teikia tik nuomonę dėl teisėkūros, o kuomet teikia konkrečius pasiūlymus. Tai svarbu, kadangi nuomonės atveju – veikla nebūtinai gali būti laikoma lobistine:</p>	E-įrankis	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min																					
	<table><tr><th>Kriterijus</th><th>Nuomonė</th><th>Pasiūlymas</th></tr><tr><td>Apimtis ir detalumas</td><td>Platesnio pobūdžio vertinimas, bendrinis požiūris į sritį, svarstomi įvairūs sprendimo būdai, galimos jų alternatyvos, argumentai ir duomenys nėra siejami su konkrečiomis formuluotėmis</td><td>Siauresnės formuluotės ir konkretūs argumentai pagal atskiras teisės akto dalis (straipsnius)</td></tr><tr><td>Paskirtis</td><td>Skirta informuoti, diskutuoti ir paveikti teisėkūros procesą viena ar kita kryptimi</td><td>Skirta pakeisti konkrečias nuostatas, straipsnius arba priimti (atmesti) formuluotes</td></tr><tr><td>Teisinis statusas</td><td>Neturi teisinės galios (susipažinta, įvertinta)</td><td>Turi teisinę galią, turi būti įvertinta (atsižvelgta, atsižvelgta iš dalies, neatsižvelgta)</td></tr><tr><td>Pateikimo laikas</td><td>Teikiama bet kada, nepriklausomai nuo teisės akto būsenos</td><td>Siekiant inicijuoti dar neregistruotus ir esamuoju metu dar nederinamus teisės akto pakeitimus (<i>oficialaus derinimo metu gauti konkretūs pasiūlymai nėra laikomi lobistine veikla</i>)</td></tr><tr><td>Stilius</td><td>Laisvesnis, nebūtinai oficialus</td><td>Siūlomos konkrečios formuluotės, laikomasi raštvedybos reikalavimų</td></tr><tr><td>Poveikis</td><td>Netiesioginis poveikis teisėkūrai, problemos aktualizavimas</td><td>Tiesioginis poveikis teisėkūrai, konkrečių formuluočių, sąlygų korekcijos</td></tr></table>	Kriterijus	Nuomonė	Pasiūlymas	Apimtis ir detalumas	Platesnio pobūdžio vertinimas, bendrinis požiūris į sritį, svarstomi įvairūs sprendimo būdai, galimos jų alternatyvos, argumentai ir duomenys nėra siejami su konkrečiomis formuluotėmis	Siauresnės formuluotės ir konkretūs argumentai pagal atskiras teisės akto dalis (straipsnius)	Paskirtis	Skirta informuoti, diskutuoti ir paveikti teisėkūros procesą viena ar kita kryptimi	Skirta pakeisti konkrečias nuostatas, straipsnius arba priimti (atmesti) formuluotes	Teisinis statusas	Neturi teisinės galios (susipažinta, įvertinta)	Turi teisinę galią, turi būti įvertinta (atsižvelgta, atsižvelgta iš dalies, neatsižvelgta)	Pateikimo laikas	Teikiama bet kada, nepriklausomai nuo teisės akto būsenos	Siekiant inicijuoti dar neregistruotus ir esamuoju metu dar nederinamus teisės akto pakeitimus (<i>oficialaus derinimo metu gauti konkretūs pasiūlymai nėra laikomi lobistine veikla</i>)	Stilius	Laisvesnis, nebūtinai oficialus	Siūlomos konkrečios formuluotės, laikomasi raštvedybos reikalavimų	Poveikis	Netiesioginis poveikis teisėkūrai, problemos aktualizavimas	Tiesioginis poveikis teisėkūrai, konkrečių formuluočių, sąlygų korekcijos	E-įrankis	
Kriterijus	Nuomonė	Pasiūlymas																						
Apimtis ir detalumas	Platesnio pobūdžio vertinimas, bendrinis požiūris į sritį, svarstomi įvairūs sprendimo būdai, galimos jų alternatyvos, argumentai ir duomenys nėra siejami su konkrečiomis formuluotėmis	Siauresnės formuluotės ir konkretūs argumentai pagal atskiras teisės akto dalis (straipsnius)																						
Paskirtis	Skirta informuoti, diskutuoti ir paveikti teisėkūros procesą viena ar kita kryptimi	Skirta pakeisti konkrečias nuostatas, straipsnius arba priimti (atmesti) formuluotes																						
Teisinis statusas	Neturi teisinės galios (susipažinta, įvertinta)	Turi teisinę galią, turi būti įvertinta (atsižvelgta, atsižvelgta iš dalies, neatsižvelgta)																						
Pateikimo laikas	Teikiama bet kada, nepriklausomai nuo teisės akto būsenos	Siekiant inicijuoti dar neregistruotus ir esamuoju metu dar nederinamus teisės akto pakeitimus (<i>oficialaus derinimo metu gauti konkretūs pasiūlymai nėra laikomi lobistine veikla</i>)																						
Stilius	Laisvesnis, nebūtinai oficialus	Siūlomos konkrečios formuluotės, laikomasi raštvedybos reikalavimų																						
Poveikis	Netiesioginis poveikis teisėkūrai, problemos aktualizavimas	Tiesioginis poveikis teisėkūrai, konkrečių formuluočių, sąlygų korekcijos																						
<p>Lobistinę veiklą vykdančys subjektai gali būti įvairių teisinių formų. Dažniausios sutinkamos:</p> <ol style="list-style-type: none">Lobistas (fizinis asmuo) – lobistų sąrašė registruotas individualus asmuo, atstovaujantis klientus pagal užsakymą.Lobistas (juridinis asmuo) – lobistų sąrašė registruota įstaiga, turinti darbuotojus, kurie kolektyviai įmonės vardu atstovauja įvairius klientus pagal užsakymą.Asociacija – ne pelno siekianti organizacija, vienijanti, koordinuojanti, atstovaujanti ir ginanti bendrus jos atstovaujamų narių interesus. Asociacijos dažniausiai būna sektorinės (draudimo įmonės, maisto pramonės, statybos įmonės) arba nacionalinio lygmens (verslo, darbdavių, technologijų ir kt.). Dažnai asociacijos savo pavadinimuose naudoja sąvokas kaip „susivienijimas“, „konfederacija“, „sąjunga“, „draugija“, „klubas“, „gildija“ ar pan.Kitos juridinių asmenų teisinės formos (Uždaroji akcinė bendrovė, Akcinė bendrovė, Kooperatyvinė bendrovė ir pan.) – įvairios įmonės, nepriklausomai nuo jų teisinės formos ir dydžio, kurios siekia tiesiogiai dalyvauti teisėkūros procesuose, teikia įvairius pasiūlymus ir pan. <p>Valstybės ar savivaldybių kontroliuojamos akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės.</p> <p>Reguliavimas nenumato išimties valstybės bei savivaldybių valdomoms AB ir UAB. Jei valstybės ar savivaldybės valdoma bendrovė siekia dalyvauti teisėkūros procese ir savo iniciatyva teikti siūlymus dėl teisės aktų ar jų projektų viešojo sektoriaus atstovams, dalyvaujantiems rengiant teisės aktus, ji per</p>																								

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min		
	<p>sistemą SKAIDRIS pirmiausia turėtų pateikti VTEK prašymą tapti lobiste, o tuomet vykdytą lobistinę veiklą kaskart deklaruoti per septynias dienas nuo jos pradžios. Deklaracija turėtų būti teikiama dėl kiekvieno konkretaus teisės akto, dėl kurio buvo teikti pasiūlymai.</p> <p>Svarbu žinoti, kad teisės užsiimti lobizmu neturi juridiniai asmenys arba organizacijos ar jų padaliniai, kurie yra valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga, valstybės ar savivaldybės įmonė, viešoji įstaiga, kurios savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, taip pat Lietuvos bankas.</p>				
4.2.	Lobistinės veiklos deklaravimas, kas, kada ir kaip				
	<p>Lietuvoje dažniausiai deklaruojamos lobistinės įtakos sritys:</p> <div><div><div>1. Ekonomika ir inovacijos</div><div>2. Finansai ir bankininkystė</div><div>3. Energetika</div><div>4. Sveikatos apsauga</div><div>5. Teisė ir teisėtvara</div></div><div><div><div>Teisinio regulavimo sritys, kuriose daroma lobistinė įtaka</div><div><div>Nacionalinis saugumas ir gynyba</div><div>Socialinė apsauga ir darbas</div><div>Teisė ir teisėtvara</div><div>Finansai ir bankininkystė</div><div>Ekonomika ir inovacijos</div><div>Aplinkosauga</div><div>Energetika</div><div>Statybos</div><div>Sveikatos apsauga</div><div>Azartiniai lošimai ir loterijos</div></div><div><div>Viešieji pirkimai</div><div>Miškų ūkis</div><div>Sportas</div><div>Vidaus reikalai</div><div>Švietimas ir mokslas</div></div></div></div></div> <p>Kas privalo deklaruoti?</p> <p>Reikalaujama, jog abi pusės deklaruotų apie vykdytą arba savo atžvilgiu patirtą lobistinę veiklą</p> <table><tr><td>Lobistai</td><td>Lobistinę įtaką galintys patirti asmenys</td></tr></table> <p>Per 7 dienas nuo atliktos / patirtos lobistinės veiklos pradžios reikia pateikti deklaraciją (elektroniniu būdu)</p> <div><div><div>SKAIDRIS</div><div>Skaidrių teisėkūros procesų informacinė sistema</div></div></div>	Lobistai	Lobistinę įtaką galintys patirti asmenys	E-įrankis	
Lobistai	Lobistinę įtaką galintys patirti asmenys				

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min																				
	<p>„Kryžminis deklaravimas“ – kadangi abi šalys turi pareigą deklaruoti lobistinę veiklą ir patirtą įtaką, todėl deklaracijoje abiejų pusių pateiktus duomenis galima sulyginti ir įvertinti pateiktos informacijos teisingumą, tikslumą t.y., turėti išsamius duomenis.</p> <p>Veikla, laikytina lobistine ir darančia poveikį (t.y. patirta įtaka, kurią reikia deklaruoti), kai į Jus ar į jūsų įstaigą raštu, žodžiu (ar kitomis formomis) kreipėsi:</p> <p>1. Lobistui ar Asociacijai nėra būtina pateikti konkrečius pasiūlymus konkrečioms teisės aktams, jog jų veikla būtų laikoma lobistine ir darančia poveikį t.y. užtenka 1+2+3 kriterijų ir nėra būtina realizuoti 4 kriterijaus (t.y. išsiaiškinti, ar tai tik jų nuomonė ar konkretūs pasiūlymai).</p> <p>2. Įmonės (UAB, AB ir kitos juridinių asmenų formos) – veikla bus laikoma lobistine tik jeigu atitinkamai realizuojami kriterijai 1+2+4 t.y., kitų juridinių asmenų pareikšta vienkartinė (ne tęstinė ar sisteminga) nuomonė, nesiūlantį konkrečių teisėkūros formuluočių ar straipsnių pakeitimų, nebus laikoma lobistine veikla.</p> <table><tr><th>Įsivertinimo kriterijus</th><th>Lobistas</th><th>Asociacija</th><th>UAB, AB, kitos formos</th></tr><tr><td>1. Ar esu atsakingas už kreipimosi sritį (kompetetingas subjektas)?</td><td>TAIP</td><td>TAIP</td><td>TAIP</td></tr><tr><td>2. Ar kreipiamasi dėl konkretaus teisės akto?</td><td>TAIP</td><td>TAIP</td><td>TAIP</td></tr><tr><td>3. Ar pateikta tik nuomonė dėl teisėkūros?</td><td>TAIP</td><td>TAIP</td><td>NEBŪTINA</td></tr><tr><td>4. Ar pateikti konkretūs pasiūlymai teisėkūrai?</td><td>NEBŪTINA</td><td>NEBŪTINA</td><td>TAIP</td></tr></table>	Įsivertinimo kriterijus	Lobistas	Asociacija	UAB, AB, kitos formos	1. Ar esu atsakingas už kreipimosi sritį (kompetetingas subjektas)?	TAIP	TAIP	TAIP	2. Ar kreipiamasi dėl konkretaus teisės akto?	TAIP	TAIP	TAIP	3. Ar pateikta tik nuomonė dėl teisėkūros?	TAIP	TAIP	NEBŪTINA	4. Ar pateikti konkretūs pasiūlymai teisėkūrai?	NEBŪTINA	NEBŪTINA	TAIP		
Įsivertinimo kriterijus	Lobistas	Asociacija	UAB, AB, kitos formos																				
1. Ar esu atsakingas už kreipimosi sritį (kompetetingas subjektas)?	TAIP	TAIP	TAIP																				
2. Ar kreipiamasi dėl konkretaus teisės akto?	TAIP	TAIP	TAIP																				
3. Ar pateikta tik nuomonė dėl teisėkūros?	TAIP	TAIP	NEBŪTINA																				
4. Ar pateikti konkretūs pasiūlymai teisėkūrai?	NEBŪTINA	NEBŪTINA	TAIP																				
	<p>Penkta „2 gylis dalis, ji pateikiama taip:</p> <p>Tekstas kviečiantis atsisiųsti „2 galio“ info:</p> <p>Deklaravimas iš ties gali būti painus, ypač jei tą daryti tenka ne dažnai. Šiame atsisiuntimui skirtame dokumente pateikiami komentarai dėl dažniausiai pasitaikančių situacijų.</p> <p>Atsisiunčiamo PDF tekstas.</p>																						

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Dažniausios situacijos, kuomet kyla neaiškumų dėl deklaravimo:</p> <ol style="list-style-type: none">Tęstinė lobistinė veikla – įstatymu numatyta prievolė deklaruoti tik lobistinės veiklos ir patirtos įtakos pradžią. Jeigu su tuo pačiu asmeniu bendraujama daugiau nei vieną kartą, bet dėl to paties teisės akto – to deklaruoti nebereikia.Pasikeitus asmeniui su kuriuo bendraujama dėl teisės akto – reikia pateikti deklaracijąSiūloma papildomai keisti ir kitus teisės akto straipsnius ar nuostatas, negu buvo siūlyta anksčiau – reikia pateikti papildomą deklaracijąGalima deklaruoti ne konkretų asmenį, bet formatą – pavyzdžiui Komiteto posėdyje dalyvavę lobistai pristatė siūlymus dėl poreikio keisti atitinkamas teisės aktų formuluotes.Deklaravimo pareiga atsiranda tik jeigu siūloma keisti konkretų teisės aktą ir konkrečias jo nuostatas – prašymas organizuoti susitikimą, bendrų aktualijų aptarimas, pasiteiravimas apie procesą ir planuojamus veiksmus nėra laikoma deklaruotinu objektu.Reagavimas ir diskutavimas apie pasiūlymus – lobistas išsakęs savo konkrečius siūlymus sprendimą galinčiam priimti subjektui privalo deklaruoti, tačiau politikui ar tarnautojui niekaip į juos nesureagavus (nei raštu, nei žodžiu) – prievolės deklaruoti nėra. Vien informacijos gavimo ir susipažinimo faktas nesukuria prievolės tarnautojui ar politikui deklaruoti, jeigu su ta informacija nėra nieko daroma.Institucinė hierarchija – lobistinę įtaką patyrę skyrių specialistai turi pareigą informuoti savo skyriaus ar departamento (grupės) lygmens vadovus. Pastarieji – veikia pagal vidinę institucijos nustatytą tvarką ir įprastai informuoja savo institucijos politinę vadovybę, jeigu tai traktuojama kaip lobistinė veikla – pateikiama deklaracija. Įstaigos vadovas, atitinkamai, turėtų deklaruoti savo atžvilgiu vykdytą lobistinę veiklą ta pačia savo nustatyta tvarka, kaip ir kiti įgalioti asmenys, kurie kartu su juo priima sprendimus.Teisės aktas pateiktas viešam derinimui – lydraštyje nurodoma informacija, kurioms suinteresuotoms pusėms jis pateiktas derinti. Bet sureaguoti į teisės aktą ir pastabas pateikti gali bet kuri iš suinteresuotų pusių. Oficialaus derinimo ir konsultavimosi su visuomene metu gauti pasiūlymai ir vertinimai nėra laikomi lobistine veikla ir nėra deklaruotinas objektas. Idealiu atveju – visi gauti pasiūlymai turėtų būti įkeliami į teisės aktų informacinę sistemą arba atspindėti derinimo pažymose.		
	<p>Įtakdariai</p> <p>Svarbu žinoti, kad daliai įtaką teisėkūrai darančių organizacijų negalioja Lobistinės veiklos įstatymas. Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimu nuo 2020 m. yra numatyta galimybė būti įrašytam į įtaką teisėkūrai darančių asmenų („įtakdarius“) sąrašą.</p> <ul style="list-style-type: none">Įtakdariai tai teisėkūros procesuose dalyvaujantys fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie siekia viešosios naudos ir veikia ne dėl konkrečių grupių interesų, bet dėl deklaruojamų gėrovės siekių.Įtakdariai siekia įtraukti piliečius į sprendimo priėmimo procesus, prisideda prie dalyvaujamosios demokratijos užtikrinimo, veikia kaip platforma tarp pilietinės visuomenės ir valdžios institucijų.Įtakdariais gali tapti NVO, politinės partijos, religinės bendruomenės, viešosios informacijos skleidėjai bei rengėjai.2024 m. birželio mėn. duomenimis – Lietuvoje yra 81 įtakdarys (pilnas sąrašas pasiekiamas per nuorodą)Kasmet iki vasario 1 d. įtakdariai pateikia bendrą per praėjusius metus vykdytą įtakos procesų suvestinę (metinės deklaracijos prieinamos nuorodoje)Asmenys patyrę įtakdarius įtaką neprivalo to deklaruoti t.y. tą gali daryti savanoriškai.		
4.3.	Lobistinės veiklos reguliavimo išimtys		
	Ne visa su teisėkūra susijusi veikla yra laikoma lobistine ir ne dėl visų veiksmų, bendradarbiavimo atveju kyla pareiga deklaruoti. Įstatymas numato keletą išimčių žiniasklaidos priemonėms, viešiesiems renginiams, ekspertams, nevyriausybinėms organizacijoms, Konstitucinėms piliečio teisėms.		

Nr.	Lobizmas			Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	Veiklos sritis	Esminis elementas, kodėl veikla nelaikoma lobistine	Kada išimtis negalioja ir veikla laikoma lobistine?		
	Viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai, žurnalistai	Skleidžiama viešoji informacija, atsakoma už informacijos teisingumą ir teisėtumą	Lobistas tiesiogiai su įtaką galinčiu patirti subjektu pasidalina informacija iš viešosios informacijos šaltinių (tai prilyginama nuomonei dėl teisėkūros arba konkrečiu pasiūlymu)		
	Asmenų skleidžiama informacija visuomenės informavimo priemonėse	Jeigu nėra tiesioginio kreipimosi į instituciją ar įstaigą, o pozicija dėstoma viešai - tai nelaikoma lobistine veikla ir jos deklaruoti nereikia	<i>Galioja visais atvejais</i>		
	Viešai transliuojami posėdžiai, pasitarimai, renginiai	Institucijos organizuoja ir kviečia visas suinteresuotas puses dalyvauti, lobistinę įtaką darantys asmenys yra tik vieni iš dalyvių	Susitikimas inicijuojamas ir organizuojamas lobistinės veiklos iniciatoriaus arba jis neviešas		
	Kviestiniai asmenys dalyvaujantys posėdžiuose ir susitikimuose kaip ekspertai ar specialistai	Eksperto ar specialisto pakvietimą inicijuoja pati įstaiga ar institucija (nesvarbu ar už atlygį, ar nemokamai)	Ekspertą ar specialistą kviečia lobistinę veiklą vykdančys asmenys (nesvarbu ar už atlygį, ar nemokamai)		
	Kitų lobistinę įtaką galinčių patirti subjektų įtraukimas	Pagal teisės aktus, funkcijų įgaliojimus ir kompetencijų sritis veikiančių įstaigų ir institucijų veikla nėra laikoma lobistine	<i>Galioja visais atvejais</i>		
	Konsultavimosi su visuomene metu gauti pasiūlymai ir vertinimai	Pirminė derinimo intencija (kvietimas) kyla iš institucijos ar įstaigos	Pasiūlymas ar pozicija pateikta ne oficialiu ir nustatytu derinimo laikotarpiu		
	Peticijos, referendumai	Konstitucinė piliečių teisė nėra laikoma lobistine	<i>Galioja visais atvejais</i>		
	Fizinio asmens nuomonė dėl teisėkūros	Teisė pareikšti asmeninę poziciją	Fizinis asmuo pradeda reikšti poziciją sistemškai, nuolat, atstovauja ne savo asmeninius tikslus		
	Juridinio asmens nuomonė dėl teisėkūros	Vienkartiniai juridinių asmenų įsitraukimai į teisėkūrą nėra laikomi lobistine veikla	Juridinis asmuo sistemingai ir nuolat reiškia nuomonę, pradeda atstovauti sektoriaus poziciją, tampa sektoriaus „balsu“, turi didelę rinkos koncentraciją ir pan.		

Nr.	Lobizmas			Perteikimas (e-mokymų elementas)	Trukmė, min
	Viešieji juridiniai asmenys	Specialiaisiais įstatymais deleguota funkcija atstovauti viešąjį interesą (pavyzdžiui, Lietuvos advokatūra, Lietuvos savivaldybių asociacija)			
	Politinių partijų veikla	Partijų siūlymai ir pozicijos dėl teisės aktų (ne)priėmimo nėra laikomi lobistine veikla	Jeigu parlamentinė partija ar atskiri jos nariai patyrė lobistinę įtaką dėl konkretaus teisės akto – tai turi būti deklaruojama		
	Viešosios naudos NVO veikla	NVO, kurios veikla teikia naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei (Caritas, Maisto bankas, Raudonasis kryžius, Jaunimo linija ir kt.)	NVO, jeigu jos veikla teikia naudą tik jos dalyviams arba NVO vardu yra atstovaujami konkrečių įmonių, sektorių interesai		
	Religinių bendruomenių ir bendrijų veikla	Jeigu veikla yra susijusi su švietimo, kultūros, šeimos, socialiniais, dorovės, žmogaus orumo apsaugos klausimais	Ekonominės, inovacijų, susisiekimo, atliekų tvarkymo ir kitos temos būtų laikomos lobistine veikla		
4.4.	Lobistų ir kitų interesų grupių teisės bei pareigos				
	<p>Lobistinės veiklos įstatymas lobistams suteikia atstovavimo, informacijos teikimo, laisvo veikimo teises, kurios yra būtinos, siekiant įsitraukti į teisėkūros procesą. Atitinkamai numato ir pareigas registruotis, skaidriai vykdyti veiklą ir laikytis etikos normų bei procedūrų.</p> <p>Tuo tarpu, Lobistinės veiklos įstatymas valstybės ir savivaldybių institucijų atžvilgiu – numato tik jiems tenkančias pareigas bei įpareigojimą įgalinti lobistus veikti pagal jiems suteiktas teises.</p>				
	Lobistų teisės	Lobistų pareigos	Valstybės ir savivaldybių institucijų pareigos		
	Gauti informaciją iš valstybės institucijų apie jo veiklos sričiai aktualius rengiamus teisės aktų projektus	Baziniai etikos ir identifikavimo standartai: 1. Prisistatyti 2. Nurodyti veiklos užsakovą ar naudos gavėją 3. Įvardinti konkretų teisės akto projektą bei siekiamus pokyčius jame 4. Pateikti VTEK pažymėjimą	Sudaryti sąlygas lobistams realizuoti jų nustatytas teises ir leisti jiems nekliudomai įgyvendinti jų užsakovų teisėtus interesus		
	Dalyvauti teisėkūros projektų rengimo procese, teikti pasiūlymus, paaiškinimus	Pateikinėti įtakos teisėkūros procesams deklaracijas	Draudžiama iš lobistų priimti dovanas ar kitokį atlygį		
	Savo iniciatyva atlikti teisės aktų, teisės aktų poveikio vertinimus, rinkti	Tuo pat metu nebūti ir įtaką darančiu ir įtaką galinčiu patirti	Renkamų ir skiriamų politinių pareigybių atstovai turi patys		

Nr.	Lobizmas			Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	duomenis ir informaciją, teikti išvadas ir komentarus lobistinės veiklos užsakovams	subjektu (<i>revolving door</i> , dviejų kėdžių principas, migravimas tarp viešo ir privataus sektoriaus)	deklaruoti jų atžvilgiu vykdytą žodinę ar rašytinę lobistinę veiklą (ne vėliau nei per 7 dienas)		
	Organizuoti visuomenės apklausas, argumentuoti ir įtikinti asmenis, kad būtų tikslinga (ne)priimti tam tikrą teisės aktą	Laikytis kitų LR teisės aktų	Valstybės pareigūnai ir kiti valstybės tarnautojai turi informuoti savo vadovus ar kitus įgaliotus asmenis apie jų atžvilgiu vykdytą lobistinę veiklą (ne vėliau nei per 7 dienas)		
	Dalyvauti susitikimuose, posėdžiuose, pasitarimuose dėl teisės akto projekto. Siūlyti asmenims susitikti su visuomene, lobistinės veiklos užsakovais ar jų atstovais.		Renkamų ir skiriamų politinių pareigybių atstovai turi viešai skelbti savo darbotvarkes		
	Gauti leidimus (įskaitant nuolatinius) pateikti į įstaigų patalpas				
	Tiesiogiai įstaigų prašyti pateikti informaciją dominančia tema		Atsakyti į lobisto prašymą pateikti informaciją: <ul style="list-style-type: none"> • 1 d.d. – nesutikimas pateikti informaciją • 3 d.d. – nesudėtinga informacija • 7 d.d. – sudėtingesnė informacija 		
4.5.	Patarimai, rekomendacijos, geroji lobistinės veiklos skaidrumo praktika				
	Lobizmas bei interesų grupių siekis atstovauti savo interesus yra demokratijos dalis. Be interesų grupių dalyvavimo politikos formavimo ir teisėkūros procesuose, demokratija negalėtų pilnavertiškai funkcionuoti. VTEK taip pat pabrėžia, kad tarnautojai neturėtų vengti lobistų ir interesų grupių.			Video/audio	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<div data-bbox="149 248 669 989"><div><div>Vyriausioji tarnybinės etikos komisija</div></div><h3>5 žingsniai skaidraus lobizmo link viešajam sektoriui</h3><div><div>1</div><div>Nevenk lobistų. „Tas, kuris žino tik savuosius argumentus, žino mažai“, – yra sakęs dar Džonas Stjuartas Milsas. Lobistai gali pateikti netikėtų pasiūlymų, kaip patobulinti vieną ar kitą šalies gyvenimo sritį, suteikti eksperimentinę informaciją, perteikti įvairių visuomenės grupių požiūrį į šalyje vykstančius procesus, o lobistinė veikla Lietuvoje legali jau 20 metų, todėl išklausyti lobistų pasiūlymus yra ne tik teisėta, bet ir naudinga.</div></div><div><div>2</div><div>Ivertink, ar tai lobizmas. Jei asmuo, neįvardydamas konkrečių siūlymų keisti teisės aktą, išdėsto problemas bendrais bruožais, siūlo paskalbėti ar padiskutuoti bendromis temomis arba pristato mokslinius tyrimus – tai ne lobistinė veikla. Jei asmuo pateikia konkrečius siūlymus (žodžiu, raštu ar elektroninėmis priemonėmis) dėl konkretaus teisės akto – tik tokia veikla yra lobistinė.</div></div><div><div>3</div><div>Patikrink, ar lobistas įregistruotas. Konkrečius pasiūlymus dėl konkretaus teisės akto gali teikti tik oficialiame lobistų sąraše esantis asmuo (tikrink sistemoje SKAIDRIS*, adresu vtek.lt). Priešingu atveju būtina apie tai pranešti Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai: vtek@vtek.lt</div></div><div><div>4</div><div>Deklaruok, jei tai lobizmas. Gautus konkrečius pasiūlymus dėl kiekvieno konkretaus teisės akto privalai deklaruoti per 7 dienas. Valstybės politikai, viceministrai, Vyriausybės ir ministerių kancleriai, savivaldybių administracijų direktoriai ir jų paduotiniai bei parlamentinių politinių partijų vadovai tai daro per SKAIDRIS; valstybės pareigūnai, kiti valstybės tarnautojai ir asmenys, dalyvaujantys rengiant, svarstant, primant teisės aktų projektus, deklaruoja vadovo nustatyta tvarka vadovui ar jo įgaliotam atstovui.</div></div><div><div>5</div><div>Primink kolegoms. Kad lobistinė veikla prisideda prie demokratijos stiprinimo ir paragink juos žengti šiuos 5 žingsnius skaidraus lobizmo link.</div></div><div></div><div><small>*SKAIDRIS – Skaidrių teisėkūros procesų informacinė sistema Adresas internete – vtek.lt</small></div></div>		
	<p>VTEK rekomenduoja:</p> <div><div>1.</div><div><p>Įsitikinti, kad asmuo, kuris, siekdamas daryti įtaką dėl teisės aktų priėmimo arba nepriėmimo, kreipėsi į Jus raštu, elektroninėmis priemonėmis, telefonu ar tiesiogiai ir su kuriuo ketinate susitikti ar priimti jo ar jos kvietimą dalyvauti renginyje, yra įrašytas (-a) į lobistų sąrašą.</p><p>Verslo asociacijos ir lobistai vykdančys interesų atstovavimo veiklą profesionaliai bus lobistų sąraše. Pasitikrinę skaidris.lt sistemoje greičiausiai rasite ne vieną to asmens ar organizacijos deklaraciją. Tai, kad asmuo ar organizacija yra registravęsi lobistų sąraše ir galite rasti jų deklaracijas turėtų reikšti, kad šie asmenys laikosi reguliavimo ir bendravimo su jais nekelia rizikos.</p><p>Jei bendraujate su NVO taip pat galite patikrinti ar ši organizacija yra įsirašiusi į darančių įtaką teisėkūrai sąrašą. NVO nėra privaloma būti sąraše ir teikti metines skaidrių teisėkūros procesų deklaracijas, tačiau jei organizacija tą daro, jei jūs galite rasti jų metines ataskaitas, tai irgi turėtų reikšti, kad ši organizacija savo veiklai taiko aukštus veiklos standartus.</p></div></div> <div><div>2.</div><div><p>Išsiaiškinti, kieno interesams lobistas atstovauja ir kas jo lobistinę veiklą finansuoja (kas yra lobistinės veiklos užsakovas (-ai)). Jei būtina, paprašyti lobisto pateikti papildomą informaciją.</p></div></div>	Video/audio	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Lobistai, esantys lobistų sąraše, laikysis reguliavimo ir, tikėtina, savo iniciatyva jus informuos kieno interesus atstovauja, kas yra jų klientai ir veiklos užsakovai. Sudėtingiau gali būti su NVO ir kitomis organizacijomis, kurios patenka į Lobistinės veiklos įstatymo išimtis ir neprivalo aiškiai deklaruoti savo naudos gavėjų ar rėmėjų.</p> <p>3. Išsiaiškinti su lobistu planuojamo susitikimo tikslą, susitikime dalyvausiančius asmenis, planuojamus aptarti klausimus bei kitą susijusią informaciją dar iki susitikant.</p> <p>Tikėtina, kad interesų atstovavimo veiklos profesionalai, nesvarbu ar tai bus lobistai, verslo asociacijos ar NVO ir patys derindami susitikimą aiškiai formuluos lūkesčius susitikimui, nurodys susitikimo temą ar norimus aptarti klausimus bei informuos apie susitikimo dalyvius. Visgi ne visos interesų grupės turi pakankamai patirties bei žinių, todėl ir jūsų pastangos nuo pat pradžių struktūruoti susitikimą yra vertingos ir padės valdyti lūkesčius.</p> <p>4. Informuoti savo tiesioginį vadovą apie planuojamą susitikimą su lobistu. Po susitikimo pateikti vadovui informaciją apie įvykusį pokalbį. Susitikimai ir bendravimas su interesų grupėmis yra skatintinas ir būtinas. Svarbiausia – skaidrumas, todėl apie susitikimus, bendravimą informacija turi būti teikiama tiksliai ir laiku. Skaidrumas yra svarbiausia.</p> <p>5. Įvertinti, ar susitikimas su lobistu nesukels Jums interesų konflikto rizikos. Įvertinti, kaip tokioje situacijoje galėtų būti vertinami Jūsų, kaip valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens, veiksmai.</p> <p>Dažniausiai bendravimas su interesų grupėmis negali sukelti interesų konflikto, nes visų tarnautojų poreikis bendravimui yra tas pats – gauti kuo daugiau ir kuo įvairesnės informacijos ir tą galima padaryti tik bendraujant su skirtingomis interesų grupėmis. Tačiau, jei konkrečioje temoje ar situacijoje tokia rizika yra - įvertinkite galimybę susitikimą rengti pasikviečiant daugiau kolegų ar pan.</p> <p>6. Pasikonsultuoti su VTEK, jei dėl bendravimo su lobistu kyla abejonių. VTEK labai geranoriškai padeda ir konsultuoja tarnautojus ir interesų grupių atstovus.</p> <p>7. Po susitikimo, pokalbio telefonu su lobistu arba gavus rašytinį/elektroninėmis priemonėmis siųstą jo kreipimąsi, išsiųsti jam ar jai kvietimą raštu (pvz., el. laišku) į Jūsų institucijoje ar įstaigoje rengiamus susitikimus, posėdžius, pasitarimus dėl teisės akto projekto. Naudokitės Jūsų institucijoje veikiančia dokumentų valdymo sistema.</p> <p>Informuoti apie vyksiančius pasitarimus, susitikimus, teikti informaciją (ne konfidencialią), dalintis rengiamų teisės aktų projektais, analizėmis, studijomis ir pan. yra normalu ir kai kurias atvejais net ir privaloma. Keitimasis informacija turėtų vykti oficialiais ir konkrečios įstaigos naudojamais kanalais. Asmeninių kanalų ar priemonių naudojimas gali būti neteisingai suprastas ir neturėtų būti taikomas.</p> <p>8. Pasižymėti susitikimo su lobistu datą, vietą, dalyvių vardus ir pavardes, aptariamus klausimus.</p> <p>Lobizmas ir interesų grupių veikla atstovaujant savo siekius teisėkūros procese yra natūralus procesas ir demokratijos dalis, tačiau ši veikla neretai stigmatizuojama. Todėl kuo daugiau bus viešos informacijos, tau mažiau galimybių liks interpretavimui.</p> <p>9. Laikytis asmens duomenų apsaugos reikalavimų pateikiant lobistui duomenis ir informaciją.</p> <p>Duomenų apsauga(kaip ir konfidencialumas kai jis taikomas) yra svarbi ir neturi būti pažeidžiama bendraujant su visais interesų grupių atstovais.</p> <p>10. Nedelsiant pranešti VTEK apie neteisėtą lobistinę veiklą ir lobisto pažadus atsilyginti ar bandymą teikti dovanas už priimtą arba nepriimtą teisės aktą.</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>Profesionalūs, savo veiklai aukštus standartus taikantys lobistais, verslo asociacijos ir NVO niekuomet nerizikuos savo vardu ir nesukels problemų savo partneriams politikams ar tarnautojams. Tačiau jei taip nutiko - būtina laikytis nustatyto reguliavimo ir vidinių organizacijos taisyklių. Svarbu suprasti, kad interesų atstovavimo, lobistinė veikla nėra veikos apibrėžtos Baudžiamajame kodekse. Asmenys, kurie vykdo veikas apibrėžtas Baudžiamajame kodekse nevykdo lobistinės veiklos ir nėra lobistai, jie daro nusikaltimus, kurie užtraukia atsakomybę.</p>		
	<p>VTEK rekomenduoja vengti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Susitikti su asmeniu, kuris, siekdamas daryti įtaką dėl teisės aktų priėmimo arba nepriėmimo, kreipėsi į Jus raštu, elektroninėmis priemonėmis, telefonu ar tiesiogiai, jeigu jis neįrašytas (-a) į lobistų sąrašą. Nors dalis organizacijų ir jiems atstovaujančių asmenų neturi pareigos būti lobistų sąrašė, o NVO turi tik galimybę, bet ne pareigą, tačiau jei organizacija / asmuo yra aktyvus teisėkūros procesuose ir jo nėra minėtuose sąrašuose – tai turėtų didinti poreikį sužinoti daugiau apie šį asmenį / organizaciją. 2. Susitikti ar priimti kvietimus į įvairius renginius neįvertinus situacijos, nes lobistinę veiklą gali vykdyti įvairių profesijų atstovai, įskaitant teisininkus ir konsultantus. Nėra poreikio ir būtinybės vengti bendravimo, nedalyvauti renginiuose, konferencijose ir kitose formatuose. Svarbiausia yra įvertinti situaciją, suprasti su kuo bus bendraujama, kas yra susitikimo iniciatorius, renginio organizatorius ir finansuotojas ir kokie jo interesai. Klaida gali būti ne bendravimo ar dalyvavimo faktas, o interesų neįvertinimas ar neteisingas identifikavimas. 3. Dalyvauti susitikimuose su lobistais ir jų organizuojamuose renginiuose, jeigu dėl to galėtų kilti abejonių dėl Jūsų pačių ar Jūsų institucijos ar įstaigos veiklos skaidrumo. Dalykinė konferencija, asociacijos visuotinis narių susirinkimas ar net organizacijos jubiliejaus šventė, kurioje kviečiami ir dalyvauja įvairių organizacijų atstovai ir pvz., uždaras kviestinių svečių vakarėlis, kelionė ar pan. nėra tas pats. Kaip ir daugelyje atvejų susijusių su lobizmu ir interesų atstovavimu - svarbiausia yra skaidrumas. 4. Bendrauti su lobistu neįvertinus galimybės į šį bendravimą įtraukti ir kitas suinteresuotas šalis. Nors skirtingų interesų grupių atstovų suvedimas į vieną susitikimą ne visuomet yra prasmingas, svarbiausia yra sudaryti vienodas galimybes visoms interesų grupėms būti išgirstiems. 5. Po darbo valandų organizuoti susitikimus su lobistu ar dalyvauti šiuose susitikimuose ne valstybės institucijų ar įstaigų patalpose (pvz., kavinėse, restoranuose ir kt.). Normali praktika yra susitikimai darbo laiku ir institucijų, įstaigų ar organizacijų patalpose. 6. Dalintis informacija su lobistu, jeigu neturite įgaliojimo tą daryti, taip pat teikti lobistui konfidencialią informaciją. Nereikia vengti dalintis informacija. Ji visoms interesų grupėms (suinteresuotoms tuo pačiu klausimu) turėtų būti teikiama vienodai ir neišskiriant ar neprioritetizuojant vienos ar kelių. 7. Daryti ir sakyti tai, kas galėtų būti vertinama kaip pirmenybę (išskirtines sąlygas) lobistui suteikiantis elgesys. Lobistai ir interesų grupių atstovai pirmiausia turi poreikį pristatyti savo argumentus ir pateikti informaciją. Galimybė bendrauti, supažindinti su argumentais, analizėmis ar siūlymais neturi suteikti išskirtinumo. 	Video/audio	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>8. Sudaryti lobistui įspūdį, kad jo patarimai, idėjos, pateikta informacija gali būti ar bus lemiantys sprendimų priėmimo procese. Sprendimus priima tokią teisę bei pareigą turintys asmenys. Lobistų ir interesų grupių atstovų užduotis yra suteikti informaciją sprendimų priėmėjams ir pristatyti argumentus, analizes dėl priimamų sprendimų.</p> <p>9. Priimti iš lobisto dovanas ar kitokį atlygį. Lobistinė veikla nėra veikos apibrėžiamos Administracinių nusižengimų ar Baudžiamajame kodeksuose. Lobistai ir interesų grupės neturi siūlyti dovanų ar kitokio atlygio, o tarnautojai neturi priimti tokių pasiūlymų.</p> <p>10. Slėpti, kad lobistas bandė teikti Jums dovanas ar žadėjo atsilyginti už priimtą arba nepriimtą teisės aktą. Jei teisėkūros procese yra dalyvių darančių nusižengimus ar nusikaltimus apie tai turi būti informuojama teisės aktų nustatyta tvarka.</p>		
	<p>Lobistinės veiklos reglamentavimas institucijos, įstaigos ar organizacijos viduje</p> <p>Jei jūsų institucija dar nėra patvirtinusi bendravimo su lobistais vidinės tvarkos, nesvarbu kokį kelią pasirinksite (atskiras, specialus dokumentas numatantis bendravimo su lobistais tvarką ar integravimas į esamą darbo tvarkos reguliavimą), tačiau jūsų darbuotojams turi būti aišku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kada būtina deklaruoti jų atžvilgiu vykdytą lobistinę veiklą ; - kaip tai padaryti (kam, kaip ir kokia forma teikti informaciją) ir per kiek laiko (pvz. per 7 dienas); - kas institucijos viduje yra atsakingas už konsultavimą ir pagalbą darbuotojams; - kas kontroliuoja tvarkos laikymąsi. <p>Ypatingai svarbu, kad vidinė tvarka ir komunikacija tarnautojams nebaugintų ir neatgrasytų nuo bendravimo su interesų grupėmis ir lobistais. Pvz. Ekonomikos ir inovacijų ministerija darbo <u>reglamente</u> yra numačiusi, kad informacija apie parengtus ir TAIS skelbiamus teisės aktų projektus (išskyrus teisės aktų, kuriuose yra valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios informacijos, projektus) teikiama asmenims, įrašytiems į lobistų sąrašą ar asmenų, darančių įtaką teisėkūrai, sąrašą.</p> <p>Tokia darbo reglamento nuostata ministerijos darbuotojams siunčia aiškią žinią, kad bendravimas ir informacijos teikimas lobistams ir NVO yra pageidautinas tarnautojo veikimas.</p> <p>Šešta, trumpa „2 gylio“ dalis, ji pateikiama taip:</p> <p>Tekstas kviečiantis atsisiųsti „2 galio“ info:</p> <p>Jei jūsų institucija dar nėra patvirtinusi bendravimo su lobistais vidinės tvarkos, šiame atsisantiui skirtame dokumente, rasite pavyzdžių, kaip institucijos reglamentuoja bendravimo su lobistais tvarką.</p> <p>Atsisiunčiamo PDF tekstas.</p> <p>Vieno, tipinio tvarkos aprašo nėra ir institucijos šias tvarkas nusistato skirtinguose dokumentuose, pvz.:</p>	Video/audio	

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<ul style="list-style-type: none"> - Vidaus reikalų ministerija yra pasitvirtinusi Antikorupcinio (etiško) elgesio <u>taisykles</u>. Šiose taisyklėse yra atskiras skyrius Lobistinės veiklos priežiūra. - Lietuvos transporto saugos administracijos yra pasitvirtinusi Lietuvos transporto saugos administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, elgesio <u>kodeksą</u>. Kodekse nėra atskiro skyriaus ar dalies lobistinei veiklai, tačiau yra nuostatos numatančios pareigą darbuotojams deklaruoti jų atžvilgiu vykdytą lobistinę veiklą. - Nacionalinis visuomenės sveikatos centras yra patvirtinęs Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atžvilgiu vykdytos lobistinės veiklos, deklaracijų pildymo ir pateikimo tvarkos <u>aprašą</u>. Tai atskiras dokumentas skirtas konkrečiai darbuotojų lobistinės veiklos deklaravimui įstaigos viduje. <p>Priminimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Respublikos Prezidentas, Seimo, Vyriausybės nariai, viceministrai, Vyriausybės, ministerijų kancleriai, parlamentinių politinių partijų vadovai, merai, savivaldybių tarybų nariai, savivaldybių administracijų direktoriai ir jų pavaduotojai deklaracijas teikia įstatymo nustatyta tvarka ir tai daro naudodami Skaidris sistema. - Valstybės pareigūnai, kiti valstybės tarnautojai ir kiti asmenys, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant teisės aktų projektus ir juos priimant – deklaracijas ar informaciją turi teikti institucijų, kuriose jie dirba, vadovų nustatyta tvarka. 		
	<p>Apibendrinimas Patarimai vadovui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvertinkite ar jums reikia deklaruoti patirtą lobistinę veiklą SKAIDRIS sistemoje, sužinokite ar jūsų įstaigoje yra nustatyta bendravimo su lobistais tvarka, susipažinkite su ja. • Pristatykite savo kolegoms ir pavaldiems asmenims bent dalį šių mokymų medžiagos. Pristatykite jiems lobizmo naudą, grėsmes, padėkite jiems nustatyti atvejus kuomet reikalinga deklaruoti patirtą lobistinę veiklą ir kaip tai padaryti jūsų įstaigoje. Aptarkite kartu VTEK rekomendacijas ir patarimus. Jei yra poreikis ir kyla klausimų kreipkitės ir pasitarkite su VTEK specialistais. • Nepamirškite, kad ir valstybės bei savivaldybių valdomoms AB ir UAB veikla teisėkūros procese laikoma lobistine, šios bendrovės turi pareigą registruotis SKAIDRIS sistemoje ir jų lobistinę veiklą taip pat reikia deklaruoti; • Nevenkite bendrauti su lobistais ar interesų grupėmis. Lobizmas, interesų grupių siekis dalyvauti sprendimų priėmimo procese yra demokratijos dalis. • Gerbkite lobistų ir visų interesų grupių teises gauti informaciją, dalyvauti susitikimuose, pasitarimuose ir kt. • Praneškite apie neteisėtą lobizmą (kai lobizmą vykdo į lobistų sąrašą neįrašytas asmuo ar nepateikiama lobistinės veiklos deklaracija). 		
	Testas		
	<p>1. Lobizmas ir bendradarbiavimas su interesų grupėmis kuria vertę sprendimų priėmėjams. Kuris iš teiginių yra neteisingas? Bendradarbiaudami su interesų grupėmis sprendimų priėmėjai gali:</p> <ol style="list-style-type: none"> sulaukti alternatyvių idėjų, kaip efektyvesniu ir paprastesniu būdu spręsti problemas ir pasiekti norimų tikslų eliminuoti institucijos atsakomybę dėl priimto sprendimo neigiamų pasekmių gauti praktinius paaiškinimus, kaip siūlomas pokytis po jo priėmimo veiktų kasdienėje verslo operacijų aplinkoje sustiprinti priimto sprendimo viešumą ir legitimacy bei sumažinti viešos kritikos rizikas. <p>Atsakymai:</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>a) TEISINGAS. Lobistai ir interesų grupės dažnai turi gilių sektorinių žinių ir patirties savo atstovaujamoje srityje. Jie gali pasiūlyti sprendimų priėmėjams naujų idėjų, skatinti inovacijas ir informuoti apie pasaulines gerąsias praktikas.</p> <p>b) NETEISINGAS. Lobizmas ir bendradarbiavimas su interesų grupėmis neatima atsakomybės iš sprendimų priėmėjų. Bet kuriuo atveju, institucija turi teisę priimti galutinį sprendimą ir kartu pareigą atsakyti už sprendimo sukeltas pasekmes.</p> <p>c) TEISINGAS. Interesų grupės ir lobistai, gali padėti institucijoms įvertinti, ar siūlomi pokyčiai bus rezultatyvūs ir, ar bus pasiekti užsibrėžti tikslai, pateikiant realius pavyzdžius iš savo kasdienės veiklos.</p> <p>d) TEISINGAS. Institucijos gali užtikrinti, kad sprendimai būtų priimami atsižvelgiant į įvairias nuomones ir interesus, o tai padidina sprendimų skaidrumą, visuomenės pasitikėjimą jais ir mažina konfliktų tarp suinteresuotų šalių kiekį ir mastą.</p> <p>2. Kurios kasdien sutinkamos interesų grupių bendradarbiavimo formos ir būdai turėtų būti priskiriami „tiesioginio lobizmo“ veiksmų tipui? (gali būti daugiau nei vienas teisingas atsakymas)</p> <p>a) Seimo komitete dėl teisės akto vykstančių klausimų metu konfederacija išsako savo poziciją</p> <p>b) Bendruomenė renka peticijos parašus dėl draudimo jų mieste kirsti medžius</p> <p>c) Mokslininkus vienijanti nevyriausybinių organizacijų Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai atsiunčia raštą su siūlymais koreguoti svarstomus universiteto programų finansavimo kriterijus</p> <p>d) Penkios skirtingos sektoriaus atstovaujančios profesinės sąjungos prieš Trišalės tarybos posėdį organizuoja eiseną, kuria siekiama atkreipti dėmesį į mobingo problemą darbo vietose.</p> <p>e) Žymus lenktynininkas viešojoje erdvėje įspėja visus, jog siūlomas akcijų didinimas degalams ne tik 5 procentais padidins kuro kainas degalinėse, bet ir pabrangins visas prekes bei paslaugas, nes verslas tai įskačiuos į sąnaudas ir perkels ant vartotojo pečių.</p> <p>f) Draudimo įmonės atstovaujančių įmonių atstovai susitinka su Seimo Biudžeto ir finansų komiteto nariais, siekiant aptarti draudimo rinkos plėtrą ribojančių įstatymų pataisų poreikį.</p> <p>Atsakymai:</p> <p>a) TEISINGAS. Dalyvavimas įvairiuose oficialiuose institucijų posėdžiuose, pasitarimuose ar klausymuose yra tiesioginis lobizmas.</p> <p>b) NETEISINGAS. Įvairios peticijų ar kitokių pilietinio aktyvumo formų skatinimas yra laikytinas netiesioginio lobizmo veiksmais.</p> <p>c) TEISINGAS. Rašytinių nuomonių ar pozicijų pateikimas svarstomiems teisės aktams yra laikoma tiesioginiu lobizmu</p> <p>d) NETEISINGAS. Dalyvavimas bendrose iniciatyvose, renginiuose ar kampanijose ir skirtingų sektorių partnerystės sudarymas laikomas koalicijų kūrimu.</p> <p>e) NETEISINGAS. Tai gali būti asmens individuali, spontaniška pozicija jam aktualiu klausimu arba jis bendradarbiauja su interesų grupėmis, kurios siekia paveikti sprendimą ir viešąją nuomonę bei tam pasitelkia žymius asmenis (nuomonės formotuoju). Tačiau tokio pobūdžio veiksmai nėra laikytini įprasta tiesioginio lobizmo praktika.</p> <p>f) TEISINGAS. Susitikimai su įstatymų leidėjais ar jų padėjėjais bei pokalbiai su sprendimų priėmėjais (nesvarbu, ar individualūs, ar kolektyviniai) yra laikomi tiesioginiu lobizmu.</p> <p>3. Pradedant/tęsiant bendravimą su nauja interesų grupe (organizacija) gavus prašymus, siūlymus bendrauti rekomenduojama? (gali būti daugiau nei vienas teisingas atsakymas)</p> <p>a) Besąlygiškai pasitikėti ir pradėti bendradarbiavimą su visomis organizacijomis, ypač jeigu jos prisistato kaip NVO ar VŠĮ;</p> <p>b) Patikrinti viešai prieinamą informaciją apie organizacijos vadovus, valdymo organų narius, deklaruojamus organizacijos tikslus, finansavimą;</p> <p>c) Bendrauti tik raštiškai ir formaliai siekiant išvengti palankumo vienai išskirtinei interesų grupei;</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	<p>d) Nereaguoti nes bendravimą su interesų grupėmis gali pradėti tik pati viešojo sektoriaus įstaiga savo iniciatyva</p> <p>e) Įvertinus galimas rizikas atvirai pradėti bendravimą siekiant suprasti interesų grupės lūkesčius bei suteikti informaciją apie įstaigoje vykstančius procesus tam tikrais klausimais</p> <p>Atsakymai:</p> <p>a) TEISINGAS. Dalis interesų grupių kartais bando „maskuoti“ savo tikruosius tikslus, veiklą bei siekį daryti tiesioginę įtaką priimamiems sprendimams prisidengiant nevyriausybinų organizacijų ar viešųjų įstaigų statusu ir jų viešo intereso atstovavimo misija. Turite pažinti visus savo „klientus“ nepaisant to ar tai būtų NVO, VŠĮ ar verslo asociacija.</p> <p>b) TEISINGAS. Viešos informacijos patikrinimas apie organizacijos vadovus, deklaruojamus organizacijos tikslus, finansavimą ir t.t. leis susidaryti pilną vaizdą apie organizacijos vertybes, siekius ir atsižvelgiant į tai tinkamai planuoti galimą bendradarbiavimą su organizacija;</p> <p>c) NETEISINGAS. Bendravimas bei bendradarbiavimas su interesų grupėmis gali būti skirtingas priklausomai nuo nagrinėjamo klausimo, sprendžiamos problemos ir pan. Su kiekviena interesų grupe, nepaisant to ar tai būtų naujas ar tęsiamas bendravimas pagal klausimo pobūdį, svarbą ir bendradarbiavimo tikslą turite pasirinkti tinkamiausius būdus tokiam bendradarbiavimui;</p> <p>d) NETEISINGAS. Interesų grupės kaip neatsiejama demokratijos dalis taip pat gali ir turi inicijuoti bendravimą su viešojo sektoriaus įstaigomis. Tai yra natūrali jų veiklos dalis siekiant atstovauti savo interesams</p> <p>e) TEISINGAS. Atlikus pirminį rizikos vertinimą ir nusprendus, jog bendraujama su legitima, teisėtai interesus atstovaujančia organizacija svarbu, kad viešojo sektoriaus įstaiga parodytų atvirumą suteikdama informaciją, pažindama organizacijos lūkesčius, kuriuos galėtų tinkamai valdyti būsimo bendravimo ir bendradarbiavimo procese.</p> <p>4. Kurie iš šių principų priskiriami gerajai teisėkūros praktikai? (gali būti daugiau nei vienas teisingas atsakymas)</p> <p>a) Į poreikio keisti teisėkūrą vertinimą įtraukiamos skirtingos interesų grupės, ekspertai, organizuojamos viešosios konsultacijos;</p> <p>b) Interesų grupės ir jų kritiška nuomonė yra papildomas trukdis priimant sprendimus;</p> <p>c) Interesų grupių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus yra būtina sąlyga siekiant labiau įtraukti visuomenę ir stiprinti demokratiją;</p> <p>d) Interesų grupių įtraukimas turi būti itin „dozuotas“ ir į teisėkūros procesą interesų grupės įtraukiamos tik išskirtiniais atvejais arba dėl formalumo.</p> <p>e) Interesų grupės turi būti įtrauktos ne tik į planavimą, bet ir stebėseną, teisėkūros poveikio vertinimą;</p> <p>Atsakymai:</p> <p>a) TEISINGAS. Įvairių nuomonių gavimas ir įvertinimas padeda sprendimų priėmėjams suprasti realų poreikį keisti reguliavimą ir nustatyti pokyčio tikslus bei priemones.</p> <p>b) NETEISINGAS. Normalu, kad skirtingos interesų grupės skirtingai priima siūlymus keisti reguliavimą, tačiau prieštaravimas, nesutikimas nėra trikdys. Interesų grupių kritiška nuomonė ir argumentai padeda sprendimų priėmėjams priimti geresnius sprendimus.</p> <p>c) TEISINGAS. Ankstyvas ir pilnavertis interesų grupių įtraukimas didina piliečių pasitikėjimą valstybe.</p> <p>d) NETEISINGAS. Vėlyvas arba tik formalus interesų grupių įtraukimas lėtina teisėkūros procesą, kelia konfliktus ir mažina pasitikėjimą valstybe.</p> <p>e) TEISINGAS. Interesų grupių įžvalgos, praktinė patirtis yra aktuali ne tik kuriant reguliavimą, bet ir vertinant esamo reguliavimo efektyvumą.</p> <p>5. Kurie iš žemiau išvardintų juridinių asmenų negali vykdyti lobistinės veiklos (gali būti daugiau nei vienas teisingas atsakymas):</p> <p>a) Savivaldybės įstaigos ir jai pavaldžios institucijos/padaliniai.</p> <p>b) Valstybės valdomos akcinės bendrovės.</p>		

Nr.	Lobizmas	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min																																							
	<p>c) Lietuvos bankas.</p> <p>Atsakymai:</p> <p>a) TEISINGAS. lobistinės veiklos negali vykdyti valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga, valstybės ar savivaldybės įmonė, viešoji įstaiga, kurios savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė</p> <p>b) NETEISINGAS. Jei valstybės ar savivaldybės valdoma bendrovė siekia dalyvauti teisėkūros procese ir savo iniciatyva teikti siūlymus dėl teisės aktų ar jų projektų viešojo sektoriaus atstovams, joms galioja Lobistinės veiklos įstatymas.</p> <p>c) TEISINGAS. Lietuvos bankas, pagal Lobistinės veiklos įstatyme numatytą reguliavimą, negali vykdyti lobistinės veiklos.</p>																																									
	Praktinė užduotis (neprivaloma)																																									
	<p>Praktinė užduotis. Raskite informaciją apie organizaciją.</p> <p>Raskite informaciją apie Lietuvos verslo konfederaciją ir pateikta atsakymus į šiuos klausimus:</p> <table><tr><td>Klausimas</td><td>Atsakymas</td><td>Šaltinis</td></tr><tr><td>LVK vadovas</td><td>Ineta Rizgelė</td><td>rekvizitai.lt, internetas</td></tr><tr><td>LVK prezidentas</td><td>Andrius Romanovskis</td><td>Organizacijos puslapis, internetas</td></tr><tr><td>2023 m. pajamos</td><td>6593 672</td><td>rekvizitai.lt, registrucentras.lt/jar/p/ (finansinės ataskaitos)</td></tr><tr><td>Vidutinis darbuotojų skaičius 2023 m.</td><td>6</td><td>registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 4 dalis)</td></tr><tr><td>Gauta parama 2023 m.</td><td>23 010</td><td>registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)</td></tr><tr><td>Gautas nario mokestis 2023 m.</td><td>353 467</td><td>registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)</td></tr><tr><td>Kokia suma LVK 2023 m. rėmė labdaros ir paramos fondą „Peace for Ukraine“</td><td>2750</td><td>registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)</td></tr></table> <p>Raskite informaciją apie Investuotojų forumą (Investors' Forum) ir pateikta atsakymus į šiuos klausimus:</p> <table><tr><td>Klausimas</td><td>Atsakymas</td><td>Šaltinis</td></tr><tr><td>IF vadovas</td><td>Rūta Skyrienė</td><td>rekvizitai.lt, internetas</td></tr><tr><td>IF prezidentas</td><td>Rolandas Valiūnas</td><td>Organizacijos puslapis, internetas</td></tr><tr><td>2023 m. pajamos</td><td>494 827</td><td>rekvizitai.lt, registrucentras.lt/jar/p/ (finansinės ataskaitos)</td></tr><tr><td>Vidutinis darbuotojų skaičius 2023 m.</td><td>6</td><td>registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 5 dalis)</td></tr></table>	Klausimas	Atsakymas	Šaltinis	LVK vadovas	Ineta Rizgelė	rekvizitai.lt, internetas	LVK prezidentas	Andrius Romanovskis	Organizacijos puslapis, internetas	2023 m. pajamos	6593 672	rekvizitai.lt, registrucentras.lt/jar/p/ (finansinės ataskaitos)	Vidutinis darbuotojų skaičius 2023 m.	6	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 4 dalis)	Gauta parama 2023 m.	23 010	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)	Gautas nario mokestis 2023 m.	353 467	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)	Kokia suma LVK 2023 m. rėmė labdaros ir paramos fondą „Peace for Ukraine“	2750	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)	Klausimas	Atsakymas	Šaltinis	IF vadovas	Rūta Skyrienė	rekvizitai.lt, internetas	IF prezidentas	Rolandas Valiūnas	Organizacijos puslapis, internetas	2023 m. pajamos	494 827	rekvizitai.lt, registrucentras.lt/jar/p/ (finansinės ataskaitos)	Vidutinis darbuotojų skaičius 2023 m.	6	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 5 dalis)		
Klausimas	Atsakymas	Šaltinis																																								
LVK vadovas	Ineta Rizgelė	rekvizitai.lt, internetas																																								
LVK prezidentas	Andrius Romanovskis	Organizacijos puslapis, internetas																																								
2023 m. pajamos	6593 672	rekvizitai.lt, registrucentras.lt/jar/p/ (finansinės ataskaitos)																																								
Vidutinis darbuotojų skaičius 2023 m.	6	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 4 dalis)																																								
Gauta parama 2023 m.	23 010	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)																																								
Gautas nario mokestis 2023 m.	353 467	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)																																								
Kokia suma LVK 2023 m. rėmė labdaros ir paramos fondą „Peace for Ukraine“	2750	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)																																								
Klausimas	Atsakymas	Šaltinis																																								
IF vadovas	Rūta Skyrienė	rekvizitai.lt, internetas																																								
IF prezidentas	Rolandas Valiūnas	Organizacijos puslapis, internetas																																								
2023 m. pajamos	494 827	rekvizitai.lt, registrucentras.lt/jar/p/ (finansinės ataskaitos)																																								
Vidutinis darbuotojų skaičius 2023 m.	6	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 5 dalis)																																								

Nr.	Lobizmas				Perteikimas (e-mokymų elementas)	Truk mė, min
	Gauta parama 2023 m.	59 050	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 12 pastaba)			
	Gautas nario mokestis 2023 m.	304 000	registrucentras.lt/jar/p/ (aiškinamasis raštas, 6 pastaba)			